

Emma Tirkkonen

**”KUN EN PÄÄSE EDES KOULUUN, OLEN
ERITYISEN YKSIN.”**

Luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta

TIIVISTELMÄ

Emma Tirkkonen: ”Kun en pääse edes kouluun, olen erityisen yksin” – Luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Kasvatustieteiden kandidaattiohjelma, luokanopettaja
Toukokuu 2021

Etäopetus on ollut yhtenä opetusmuotona korkeakouluissa jo pitkään, ja sitä on tutkittu paljon varsinkin avoimen yliopiston puolella. Siirtyminen koko Suomen kattavaan etäopetukseen maaliskuussa 2020 vaikutti suuresti laajaan joukkoon opiskelijoita. Etäopetuksen jatkuminen korkeakouluissa koko vuoden pakotti varsinkin luokanopettajaopiskelijat pohtimaan etäopetuksen toteutustapoja ja omia opiskelukokemuksiaan. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia kahden eri yliopiston luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta koronaviruspandemian aikana, ja kehittää heidän kokemustensa perusteella opiskelija- ja opettajaystävällisempiä opetusmenetelmiä tulevaisuuden etäopetusta varten.

Tutkimus toteutettiin laadullisella tutkimusotteella fenomenologisesta näkökulmasta, sillä fenomenologinen tutkimusmenetelmä on sopiva tutkittaessa yksilön kokemuksia tietystä ilmiöstä. Tutkimuksen aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella keväällä 2021 lähettämällä kyselyn linkki Tampereen ja Itä-Suomen yliopiston luokanopettajaopiskelijoiden WhatsApp ja Telegram -ryhmiin. Tutkimukseen osallistui 17 eri ikäistä ja eri opiskeluvaiheessa olevaa luokanopettajaopiskelijää. Kyselyssä oli kolme teemaa: etäopetuskokemukset, etäopetuksen mahdollisuudet ja haasteet ja etäopetuksen erot ja kehityskohteet.

Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineistosta havaittiin kuusi eri teemaa, jotka lopulta yhdistettiin kolmeksi eri ulottuvuudeksi: etäopetuskokemukset opiskelijana, etäopetuskokemukset opetusharjoittelijana ja etäopetuksen eroavaisuudet ja tulevaisuus. Analyysissä verrattiin opiskelijoiden vastauksia keskenään oppilaitos huomioiden.

Tulosten perusteella etäopetus koettiin kuormittavana ja opiskelijat kaipasivat lähiopetuksen vuorovaikutustilanteita ja yhteisöllisyyttä. Tutkimustulosten mukaan kurssien välillä on ollut laatueroja, ja yliopistojen välillä eroja on ollut myös opetuksen järjestämisen suhteen. Opetusharjoittelussa käytetty hybridimalli ei ollut tulosten mukaan sopiva eikä miellyttävä opetusmenetelmä, sillä opettamisen kokemukset jäivät vähäisiksi ja opiskelijoiden ammattitaito opettajana ei päässyt kehittymään riittävästi. Positiivisena etäopetuksessa koettiin joustavuus ja ajan säästäminen. Etäopetuksessa käytettävien toimintatapojen kehittäminen on aiheellista, jotta pystymme hyödyntämään etäopetuksen tuomia mahdollisuuksia myös tulevaisuuden opetuksessa.

Avainsanat: etäopetus, etäopiskelu, etäopettaminen, luokanopettajaopiskelija, koronaviruspandemia, kokemukset

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	ETÄOPETUS	7
2.1	Mitä on etäopetus?	7
2.1.1	<i>Etäopetuksen muodot</i>	8
2.1.2	<i>Etäopetusmenetelmien kehitys</i>	10
2.2	Etäopetus korkeakouluissa	13
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
3.1	Tutkimustehtävä.....	16
3.2	Tutkimusmenetelmä.....	16
3.3	Aineiston hankinta.....	17
3.4	Laadullisen aineiston analyysi	18
3.4.1	<i>Analyysin toteutus</i>	20
4	LUOKANOPETTAJAOPISKELIJOIDEN ETÄOPETUSKOKEMUKSET	22
4.1	Koetut haasteet	22
4.1.1	<i>Kuormittavuus</i>	22
4.1.2	<i>Yksinäisyys</i>	22
4.1.3	<i>Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys</i>	23
4.1.4	<i>Oppimista häiritsevät ongelmat</i>	23
4.1.5	<i>Opetuksen laadun vaihtelevuus</i>	24
4.1.6	<i>Oppimisen haasteet</i>	25
4.2	Positiiviset kokemukset.....	25
4.2.1	<i>Ajankäyttö ja joustavuus</i>	25
4.2.2	<i>Toimintatavat ja turvallisuus</i>	26
4.2.3	<i>Mielekkyyys</i>	26
4.3	Opettamisen kokemukset	27
4.3.1	<i>Hybridimalli</i>	27
4.3.2	<i>Etäopettaminen</i>	27
4.4	Ammattitaidon kehittyminen.....	28
4.4.1	<i>Kokemuksien tärkeys</i>	28
4.4.2	<i>Hyödyllisyys tulevaisuudessa</i>	28
4.4.3	<i>Luokanhallinta</i>	29
4.5	Kokemukset kevään ja syksyn eroista	29
4.5.1	<i>Laatuerot</i>	29
4.5.2	<i>Uutuuden viehätys muutoksen helpottajana</i>	30
4.6	Tulevaisuuden etäopetus	31
4.6.1	<i>Opetusharjoittelut</i>	31
4.6.2	<i>Toimintatapojen muutokset</i>	31
4.6.3	<i>Opetuksen muutokset</i>	32
4.6.4	<i>Koulutuksen tarve</i>	32
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34
5.1	Luokanopettajaopiskelijoiden etäopetuskokemukset opiskelijana.....	35
5.2	Luokanopettajaopiskelijoiden etäopetuskokemukset opetusharjoittelijana	38
5.3	Etäopetuksen eroavaisuudet ja tulevaisuus	40
5.4	Jatkotutkimusaiheet	42
5.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	43

LÄHTEET	46
LIITTEET	50
Liite 1: Kyselylomake	50

TAULUKOT

TAULUKKO 1. YLEISIMMIN KÄYTETYT ETÄOPETUKSEN SOVELLUKSET (%) (NUMMENMAA, 2012.).....	11
---	-----------

KUVIOT

KUVIO 1. ERI OPETUSMENETELMIEN KESKINÄISET SUHTEET	9
KUVIO 2. TUTKIMUSTEHTÄVÄ	16
KUVIO 3. LUOKANOPETTAJIEN ETÄOPETUSKOKEMUSTEN KUUSI TEEMAA	21
KUVIO 4. ETÄOPETUKSEN ULOTTUVUUDET	34

1 JOHDANTO

Tämän laadullisen tutkimuksen päämääränä on selvittää luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta opiskelijana ja opetusharjoittelijana. Tässä tutkimuksessa termi etäopetus tarkoittaa sekä etäopiskelua että etäopettamista. Tutkimuksen tavoitteena on havaita luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksen haasteista ja mahdollisuuksista opiskelijana ja opetusharjoittelijana, sekä pyrkiä löytämään keinoja etäopetuksen kehittämiseen näiden kokemusten avulla.

Etäopetus on aiheena hyvin ajankohtainen tälläkin hetkellä vallitsevan maailmanlaajuisen COVID19 -pandemian [koronaviruspandemian] vuoksi. Vuoden 2020 keväällä jouduimme siirtymään etäopetukseen nopealla aikataululla Suomessa (Tiedote 140/2020, Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM], 2020) sekä muualla maailmassa, käytännössä siihen yhtään varautumatta, tämän uuden ja silloin vielä kovin tuntemattoman koronaviruksen vuoksi. Kouluissa jouduttiin tekemään huima digiloikka niin opettajien kuin opiskelijoidenkin keskuudessa, ja tämä saattoi olla joillekin hankalampaa kuin toisille. Kesän 2020 aikana esimerkiksi Itävalta, Tanska, Italia ja Espanja pääsivät lieventämään rajoituksiaan laskevien tautitapausten vuoksi (Calleja, 2020), kuten myös Suomikin. Tämän voisi ajatella olleen ainakin yksi syy siihen, että tautitapaukset kääntyivät Suomessakin taas hiljalleen nousuun, ja uuden lukuvuoden alkaessa syksyllä 2020 pääasiallinen etäopetus jatkui korkeakouluissamme (mm. Tampereen yliopisto, 2020a.; Eskanen & Salokangas, 2020.). Tällöin opettajat olivat kuitenkin jo saaneet kokemusta etäopettamisesta, ja toisaalta myös aikaa varautua siihen verraten syksyn 2020 tilannetta kevään 2020 tilanteeseen.

Maaliskuussa 2021 korkeakouluopiskelijat ovat opiskelleet pääsääntöisesti etänä jo vuoden, joten he ovat saaneet laajan kokemuksen etäopetuksesta. Valitsin tutkimukseni kohderyhmäksi luokanopettajaopiskelijat, sillä heidän opintonsa koostuvat luennoista, pienryhmätapaamisista ja opetusharjoittelusta,

jolloin etäopetus on saattanut olla niin sanotun hybridi -mallin (mm. Tampereen yliopisto, 2020b.; Turun yliopisto, 2020) mukaista vuosikurssista riippuen. Hybridimallin mukaisella opetuksella tarkoitetaan opetusta, jolloin laajan osallistujamäärän luennot ja muut tilaisuudet toteutetaan etänä ja pienemmän osallistujamäärän harjoitus- ja pienryhmätunnit toteutetaan tarvittaessa kampuksilla turvallisuusseikat huomioiden (Tampereen yliopisto, 2020b). Luokanopettajaopiskelijoilla on myös kokemusta heidän koulutukseensa kuuluvien opetusharjoittelujen ansiosta etäopettamisesta, joten heidän kokemuksensa ovat siinäkin mielessä laajemmat verraten muun alan korkeakouluopiskelijoihin.

Koronaviruspandemian todennäköinen jatkuminen vielä määräämättömän ajan (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2020) vaikuttaa suuresti kohderyhmänäni olevien luokanopettajaopiskelijoiden opintoihin. Mielestäni on tärkeää tutkia heidän kokemuksiaan etäopetuksesta, ja etenkin heidän kokemistaan etäopetuksen mahdollisuuksista ja haasteista, joiden avulla voidaan löytää tapoja kehittää etäopetusta, ja näin tehdä siitä mieluisampaa sekä opiskelijoiden että opettajienkin näkökulmista. Tutkimuksia korkeakoulun etäopetuksesta ja opiskelijoiden kokemuksista on tällä laajuudella vähän, ja näenkin tämän tutkimuksen olevan yksi uusi avaus aiheeseen.

Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeella maaliskuu- ja huhtikuun 2021 aikana kahden yliopiston luokanopettajaopiskelijoilta lähettämällä kyselyn linkki eri WhatsApp ja Telegram -ryhmiin. Kyselyyn vastasi yhteensä 17 luokanopettajaopiskelijaa Tampereen ja Itä-Suomen yliopistosta. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysilla.

Seuraavaksi käsittelen etäopetusta teoreettisesta näkökulmasta: mitä etäopetus on ja miten sitä on hyödynnetty tähän päivään mennessä. Miten eri tavoin etäopetusta on voitu ja voidaan toteuttaa, sekä miten etäopetus on kehittynyt vuosien saatossa ja mitä aiemmissa tutkimuksissa etäopetuksen käytöstä korkeakouluissa on havaittu. Tämän jälkeen käsittelen tutkimuksen toteuttamista, fenomenologista lähestymistapaa ja aineiston hankintaa. Lopuksi avaan aineiston analyysimenetelmää ja esittelen tulokset sekä tuloksista saadut johtopäätökset pohdintoineen, sisältäen tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta käsittelevän osion.

2 ETÄOPETUS

2.1 Mitä on etäopetus?

Tieto- ja viestintäteknologialla tuettua opetusta ja ohjausta kutsutaan etäopetukseksi, jos opettaja ja oppilas eivät ole fyysisesti samassa tilassa (Nummenmaa, 2012). Etäopetus on ollut yhtenä vaihtoehtona lähiopetukselle jo pitkään. Nummenmaan (2012, s. 20) mukaan ensimmäisiä viitteitä etäopetuksesta on löytynyt jo 1800-luvun lopulta. Etäopetus nähdään pääsääntöisesti vaihtoehtoisena opetuksena lähiopetukselle, varsinkin jos kasvokkain tapahtuvaa opetusta ei ole syystä tai toisesta mahdollista järjestää. Etäopetuksella on mahdollista lisätä koulutuksellista tasa-arvoa esimerkiksi haja-asutusalueiden koulujen opetustarjonnan lisäämisessä (mm. Viitala & Isonikkilä, 1997.; Nummenmaa, 2012.; Nieuwoudt, 2020.), helpottamalla opiskelijan pitkän koulumatkan taittamista päivittäin (Nummenmaa, 2012, s. 21) tai opiskelijoille, jotka ovat vanhempia (*mature-age*) tai erityisiä (*with disability*) (Nieuwoudt, 2020).

Etäopetuksen vaikutuksia oppimistuloksiin tutkitaan jatkuvasti ja muutaman vuoden sisään saamme varmasti uusimpia tutkimuksia aiheesta. Kuitenkaan perus- ja keskiasteella etä- ja lähiopetuksen välillä ei ole ainakaan aiemmin havaittu eroja oppimistuloksissa, vaikka tämän havainnon onkin todettu olevan vain kapeakatseinen otos opetusmuotojen keskinäisistä suhteista (Nummenmaa, 2012, s. 21). Aiemmin ei ole myöskään havaittu negatiivisuutta korkeakouluopiskelijoiden kokemuksista etäopetuksesta (Viitala & Isonikkilä, 1997). Kuitenkin huomion kiinnittäminen korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointiin ja itseohjautuvuuden kehittymiseen laajan etäopetusjakson aikana on huomattu olevan tärkeää (Pietiläinen, 2020).

Etäopetuksen tärkeitä oppimista tukevia tekijöitä on havaittu olevan itseohjautuvuus, oppimistaitojen kehittäminen sekä oppimismotivaatio (Pietiläinen, 2020). Vaikka sosiaalinen vuorovaikutus ja yhteisöllisyyden tunne

ovat tärkeitä etäopetusta käytettäessä, niiden ei ole todettu varmistavan oppimista, vaan niiden merkitys korostuu vasta tietoisien käytön jälkeen (Jääskelä, 2009, s. 228).

2.1.1 Etäopetuksen muodot

Etäopetuksen eri muodot kehittyivät hitaasti ennen koronaviruspandemiaa, ja ennen vuotta 2020 niitä on tutkittu ja käsitelty erilaisissa tutkimuksissa sekä artikkeleissa jonkin verran, pääsääntöisesti opiskelijoiden kokonaan tai osittaisen verkossa opiskelun näkökulmasta. On havaittu, että opetushenkilökunta ja opiskelijat saattavat kokea erilaiset virtuaaliset ympäristöt haasteena, vaikka niitä onkin käytetty opetuksissa jo aiemmin esimerkiksi työskentelyn tai perhe-elämän vaikutuksen seurauksena (Mäkitalo & Wallinheimo, 2012).

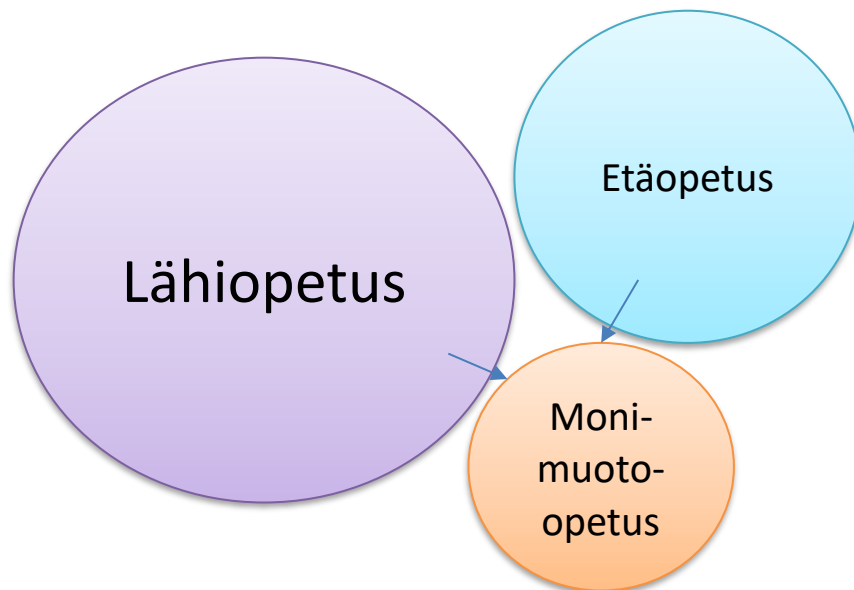
Etäopetus voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri muotoon (Kuvio 1) (Nummenmaa, 2012), ja näissä eroja nähdään suurimmaksi osaksi vuorovaikutuksessa eli kahden tai useamman ihmisen välisessä kommunikaatiossa. Ensimmäisessä muodossa vuorovaikutus on samanaikaista, eli videopalvelun tai muun vastaavan kautta toteutettua opetusta, jossa opiskelija ja opettaja ovat samaan aikaan paikalla esimerkiksi nykyään paljon käytetyissä videopalvelu Microsoft Teamsissa tai Zoomissa. Tästä etäopetuksen muodosta voi käyttää termiä synkronoitu opetus (*synchronous teaching*) (Nieuwoudt, 2020). Synkronoidussa opetuksessa vuorovaikutus tapahtuu reaaliaikaisesti ja on lähellä lähiopetuksen kaltaista vuorovaikutusta, jossa oppilaat pystyvät kommunikoidaan opettajan, sekä toistensa kanssa opetustilanteen aikana (Nieuwoudt, 2020).

Toisessa muodossa vuorovaikutus tapahtuu eriaikaisesti ja tätä muotoa voi kutsua termillä synkronoimaton opetus (*asynchronous teaching*) (Nieuwoudt, 2020). Tässä työskentelyalustana voi toimia esimerkiksi Suomen oppilaitosten paljon käyttämä virtuaalinen opiskeluympäristö Moodle, tai pelkästään sähköposti. Tässä tarkoituksena on se, että opettajaan ollaan vuorovaikutuksessa tehtävien tekemisellä ja luentovideoiden katsomisella sekä keskustelemalla keskustelualueella (Nummenmaa, 2012), mutta oppilas ja opettaja eivät ole vuorovaikutuksessa toistensa kanssa samanaikaisesti, eli

vuorovaikutus tapahtuu eriaikaisesti esimerkiksi keskustelufoorumeissa ja sähköpostitse (Nieuwoudt, 2020).

Näiden kahden etäopetuksen muodon lisäksi etäopetusta on mahdollista toteuttaa osittain, eli osa opetuksesta suoritetaan verkossa etäopetuksena jommallakummalla aiemmin mainitsemallani tavalla, ja osa opetuksesta järjestetään lähiopetuksena: tällöin puhutaan monimuoto-opetuksesta. (Nummenmaa, 2012.) Eri etäopetusmenetelmien kehitystä ja integrointia opetukseen tieto- ja viestintäteknikan avulla kutsutaan kansainvälisesti termillä *blended learning*, joka yhdistää verkko-oppimisen ja perinteisen lähiopetuksen muodot. Blended learning -käsite määritellään myös lähiopetuksessa tapahtuvien ja verkko-oppimisessa tapahtuvien kokemusten integroinniksi (Jääskelä, 2009, s. 223–224) eli käytännössä lähi- ja etäopetuksen yhteismenetelmäksi, jonkinlaiseksi monimuoto-opetukseksi.

KUVIO 1. Eri opetusmenetelmien keskinäiset suhteet

Etäopetuksessa on nähty haasteita ja ongelmia jo aiemmin, kuten opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen järjestämisen haasteet (Nummenmaa, 2012) ja opiskelijoiden korostunut vastuu omasta oppimisestaan (Mäkitalo & Wallinheimo,

2012). Myös opettajat näkivät haasteita etäopetuksessa etenkin palautteen antamisessa, opiskelijoiden aktivoinnissa ja motivoinnissa sekä oman ja opiskelijoiden kokemattomuudessa tietoteknisissä vaatimuksissa (Nummenmaa, 2012). Kuitenkin nykyään kehittynyt teknologia on tuonut meille mahdollisuuden käyttää reaaliaikaisessa video-opetuksessa esimerkiksi videopalvelu Zoomin Breakout -huoneita, jolla opiskelijat saadaan keskustelemaan pienempiin ryhmiin ja jolloin kynnyksen opiskelijan osallistumiseen voi madaltua.

Opettajien näkökulmasta tärkeintä etäopetuksen onnistumisessa on opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus (Nummenmaa, 2012), ja myös opiskelijat arvostavat enemmän vuorovaikutteisempaa synkronoitua opetusta (Nieuwoudt, 2020). Aiemmin on havaittu, että synkronoitu opetus helpottaisi oppimista ja olisi opiskelijoille mieluisampaa, mutta kuitenkin uudemmassa tutkimuksessa ei havaittu eroja synkronoidussa opetuksessa olleiden ja tallenteita myöhemmin katsoneiden opiskelijoiden oppimistuloksissa (Nieuwoudt, 2020, s. 20).

2.1.2 Etäopetusmenetelmien kehitys

Erilaisia etäopetusmenetelmiä on tutkittu ja kehitetty ajan saatossa myös Suomessa (ks. Viitala & Isonikkilä, 1997.; Nummenmaa, 2012.) ja tutkimukset varmasti jatkuvat myös tälläkin hetkellä. Teknologian nopean kehityksen ja sen vaikutuksen opetukseen on voinut nähdä jo 1990-luvulla (Viitala & Isonikkilä, 1997) ja tämä kehitys ja sen vaikutukset ovat varmasti aiheuttanut tarvetta opetuskokeiluille ja tutkimuksille, puhumattakaan haja-asutusalueiden tarpeista (Nummenmaa, 2012.; Viitala & Isonikkilä, 1997).

Tarpeita kehittää opiskelijoille edullisia toteutustapoja voi motivoida esimerkiksi halu tarjota joustavia, itsenäistä työskentelyä korostavia ja tukevia opiskelumuotoja (Jääskelä, 2009, s. 223). Monipuolisia opiskelumuotoja on kehitetty varsinkin avoimissa yliopistoissa, joissa opiskelijoiden taustat, valmiudet ja elämäntilanteet eroavat toisistaan niin paljon, että tarve opiskelumuotojen moninaistamiseen on ollut suurta. Aikuisten opiskelijoiden voidaan myös todeta olevan enemmän motivoituneita verrattuna nuorempiin, sillä esimerkiksi heidän elämäkokemuksensa tuo valmiuksia ymmärtää erilaisen tiedon suhteellisuus. (Jääskelä, 2009, s. 226–227.)

Nummenmaa (2012) tutki opettajien näkemyksiä etäopetuksesta ja samalla tutkimuksessa selvitettiin etäopetuksen toteuttamistapoja. Jo vuonna 2012, eli lähes 10 vuotta sitten, nousivat suosituiksi etäopetuksen sovelluksiksi oppimisolustat kuten Moodle, videoneuvottelupalvelut ja sähköposti. Kuitenkin tuloksista voimme myös huomata, että vuonna 2012 mediapalveluiden, kuten YouTuben, käyttö opetuksessa on mahdollisesti ollut satunnaisempaa (Taulukko 1) kuin nykypäivänä.

TAULUKKO 1. Yleisimmin käytetyt etäopetuksen sovellukset (%) (Nummenmaa, 2012, s. 25)

Ohjelmisto	En ollenkaan	Joskus osana muuta opetusta	Usein osana muuta opetusta	Pääasiallisena etäopetusvälineenä
<i>Verkkokokousjärjestelmät</i>	67	19	5	9
<i>Videoneuvottelulaitteisto</i>	62	18	2	18
<i>Neuvottelupuhelin</i>	76	19	2	3
<i>Oppimisolustat</i>	25	23	23	29
<i>Sähköposti</i>	9	37	40	14
<i>Blogi-palvelut</i>	70	17	10	3
<i>Wiki-palvelut</i>	76	16	5	3
<i>Mediapalvelut</i>	42	35	22	1
<i>Yhteisöpalvelut</i>	67	21	10	2
<i>Google-sovellukset</i>	66	22	10	2
<i>Chat-sovellukset</i>	80	14	4	2
<i>Virtuaalimaailmat</i>	94	5	1	0
<i>Koti-koulu -ohjelmat</i>	27	25	34	14

Tutkimuksessa (Nummenmaa, 2012) selvisi myös eri opettajien järjestämien etäopetustuntien tapoja. Jo silloin lukiossa oli suosittua järjestää verkkokursseja oppimisolustojen avulla, kun taas luokanopettajien suosituin etäopetustapa oli reaaliaikainen video-opetus sekä lisätehtävät oppimisolustoilla tai sähköpostilla.

Tästä voimme päätellä eri etäopetusmuotojen olleen opettajien tiedossa ja käytössä lähes samalla tavalla kuin nykypäivänä. Kuitenkin opettajien välinen yhteistyö on ollut aiemmin vähäisempää, ja siinä on ollut kehittämisen varaa

(Pitkänen ja muut, 2016, s. 468). Toki on huomioitava, että Nummenmaan (2012) tuloksissa on huomioitu vain jo etäopetusta antaneet opettajat ja heidän mielipiteensä, kun taas tutkimuksen tulosten perusteella etäopetuksessa kokemattomammat opettajat olisivat valinneet sähköpostin, mediapalveluiden ja oppimisalustojen käyttöä enemmän monimuoto-opetuksen tapaan, eikä niinkään reaaliaikaista opetusta videoyhteyksien avulla.

Nummenmaa (2012) on pohtinut, kuinka suomalainen koulutus pohjautuu pitkälti tuttuun ja turvalliseen, kuten etäopetusta antavilla opettajilla heille tuttuihin sovelluksiin ja työkaluihin. Myös vuosien 2008–2009 aikana tapahtuneella Sosiaalinen media ammatillisessa opetuksessa -opintojaksolla (Niinimäki & Tenno, 2003) opettajaopiskelijat valitsivat usein itselleen tutut ohjaustyövälineet. Näitä välineitä hyödynnettiin opintojakson opetuksen aikana monipuolisesti, mutta monet kiinnittivät huomiota selkeisiin rakenteisiin ja ohjeisiin, ja siksi pyrkivät rajoittamaan eri ohjaustyövälineiden käyttöä määrällisesti (Niinimäki & Tenno, 2003, s. 234).

Vuonna 2020 keväällä näimme, kuinka nopeasti opettajat ympäri Suomea siirtyivät antamaan etäopetusta, ja kuinka joustavasti tämä onnistui ainakin jollain tavalla. Toki opetuksen laatueroja on varmasti ollut huomattaviakin, mutta yllättävän nopeasti opettajat sekä opiskelijat ovat ottaneet etäopetuksessa käytetyt sovellukset haltuun ja kehitys on tapahtunut huimaa vauhtia. Opettajille olisi kuitenkin pitänyt antaa mahdollisuus testata vertaistensa kanssa uusia opetusmenetelmiä ainakin jollain tasolla, sillä osa heistä saattaa olla vailla koulutusta teknologian opetuskäyttöön liittyen (Halimaa & Kopeli, 2016). Usein etäopetuksen haasteena onkin se, että käytännön toteutus on pelkästään yksittäisen opettajan vastuulla (Pitkänen ja muut, 2016). Etäopetukseen johtaneen pandemian alkuvaiheissa olisi ollut tärkeä antaa myös opiskelijoille perehdytys etäopetuksesta, sillä aiemmin on huomattu perehdytyksen olleen opiskelijoille tarpeellista ja haluttua (Halimaa & Kopeli, 2016).

Tehokkaan opetuksen tärkeä osa on ympäristöä peilaava käytäntö, jonka avulla opettajat pystyvät muokkaamaan oppimisympäristöä sopeutumaan muuttuviin olosuhteisiin (Biggs & Tang, 2011), ja toivottavasti nämä sopeutuvat oppimisympäristöt olisivat pystyneet muovautumaan tilanteeseen monissa oppilaitoksissa myös vuonna 2020. Tämän laajan etäopetuksen jatkuessa olisi lisäksi tärkeää kehittää opiskelijoiden ja opettajien tekniikkaa etäopetuksessa, ja

tätä varten esimerkiksi opettajien tulisi jo ennakkoon miettiä omia valmiuksiaan digitaalisen pedagogiikan käytössä (Pitkänen ja muut, 2016). Huomion kiinnittäminen koulutukselliseen tasa-arvoon ja etäopetuksen kehittämiseen ilman koulutuksellisen tasa-arvon kärsimistä pitäisi olla todella isossa roolissa tällä hetkellä, nimittäin varsinkin rajun koulutuksellisen tasa-arvon laskemisella saattaisi olla kauaskantoisia seurauksia opiskelijoille tulevaisuudessa. Tämän päivän koulujen etäopetuksen ja varsinkin korkeakoulujen laajan ja pitkäkestoisen etäopetuksen ansiosta mielipiteet, kokemukset ja käsitykset ovat varmasti muuttuneet. Kertyneiden kokemusten vuoksi etäopetuksen kehitystä olisi nyt syytä tarkastella enemmän ja eri näkökulmista, sillä vaikka etäopetusta on tutkittu aiemmin ja jotkut asiat pitävät paikkansa tänäkin päivänä, niin etäopetuksen nykyinen laajuus vaikuttaa moniin asioihin, joita ei aiemmin ole osattu huomioida etäopetuksen ollessa vain yhtenä vapaaehtoisena oppimisympäristönä, tai yhtenä osana laajempaa oppimisympäristöä.

2.2 Etäopetus korkeakouluissa

Etäopetusta on käytetty opetusmuotona korkeakouluissa jo kauan, ja opetusmuotona se on yleinen ja tutkittu varsinkin avoimen yliopiston puolella (Jääskelä, 2009). Jo vuosina 1993–1994 Oulun avoimessa yliopistossa toteutettiin kasvatustieteiden monimuoto-opetuskokeilu, jonka lähtökohtana oli itsenäinen opiskelija, jota tuettiin ohjauksella ja lähi- ja etäopetuksen keinoin sekä itsenäistä opiskelua varten laaditulla materiaalilla teknologiaa hyödyntäen. Tutkimustulosten perusteella opetuskokeilussa käytetty malli toimi hyvin ja opetus ja opiskelu oli koettu mielekkäänä, mutta kuitenkin haasteellisena. Yleisesti ottaen kokemukset etäopetuksesta ovat olleet myönteisiä, mutta jota kuitenkin tulisi jollain tavalla kehittää (mm. Viitala & Isonikkilä, 1997.; Niinimäki & Tenno, 2009.; Halimaa & Kopeli, 2016). Tärkeimpinä etäopetuksen kehityksen kohteina korkeakouluissa on nähty esimerkiksi opetuksessa tapahtuva vuorovaikutus ja palautteen laajuus (mm. Viitala & Isonikkilä, 1997).

Tampereen ja Helsingin yliopiston yhteisen tutkimuksen ensituloksissa (2020) on havaittu, että alakouluikäisten oppilaiden kokemusten perusteella toiveena olisi etäopetuksen selkeyttäminen yhteen digitaaliseen ympäristöön ja uskon myös korkeakouluopiskelijoiden olevan samalla kannalla ajatellen

opiskelun selkeyttämistä. Korkeakouluopiskelijoille suunnatusta Akava Worksin kyselytutkimuksen tuloksista (Venäläinen, 2020) selviää, että opiskelijat ovat nähneet joustavuuden lisääntymisen ja opintojen ja muun elämän yhteensovittamisen positiivisena puolena etäopetuksessa, kun taas Nevgin ja Tirrin (2013) tutkimuksessa etäopetusta edistävinä asioina on havaittu esimerkiksi opettajalta saatu palaute ja tuki. Negatiivisina asioina on nähty muun muassa vuorovaikutuksen, opiskelumotivaation, ja ohjauksen ja palautteen heikentymiset (Venäläinen, 2020), sekä yksinäisyys, verkko- ja tietotekniikkaongelmat, opintojen haasteellisuus (Nevgi & Tirri, 2013). Vaikka Akava Worksin tuloksissa oli enemmän negatiivisia kuin positiivisia puolia, etäopintotarjontaa halutaan silti tulevaisuudessa saada laajemmin ympäri Suomea (Venäläinen, 2020). Opettajien näkökulmasta katsottaessa tärkeintä etäopetuksen onnistumisessa on ollut opettajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutus. Tärkeänä nähtiin myös esimerkiksi opiskelijoiden motivointi, aktivointi ja palautteen antaminen. (Nummenmaa, 2012.)

Opettajien, opiskelijoiden ja varsinkin opettajaopiskelijoiden koulutuksessa etäopetuksen järjestämiseen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota jo opiskeluajasta lähtien, sillä on todettu, että omien kokemusten jälkeen avoimuus ohjausvälineiden hyödyntämiseen lisääntyy, jolloin uskallus uuden kokeilemiseen myös nousee (Niinimäki & Tenno, 2009, s. 235). Esimerkiksi erilaisten käytäntöjen luominen ja informaali tiedonjakaminen monialaisissa ryhmissä opettajalähtöisesti voisi olla hyödyllistä tulevaisuudessa (Pitkänen ja muut, 2016). Korkeakoulutus on muuttunut dramaattisesti 2000-luvulta lähtien, ja näin ollen myös yliopistot ovat entistä enemmän valmiita kehittämään opetusta ja pitämään laatua yllä (Biggs & Tang, 2011). Siinäkin mielessä tulevaisuuden korkeakouluopinnoissa voisi ajatella teknologian käytön lisäämistä opintoihin, jotta kynnystä etäopetusmenetelmien hyödyntämiseen saadaan madallettua jo digitalisaationkin vuoksi. Kuitenkin ilmassa leijuu kysymys siitä, että kehitetäänkö opetusta liikaa vain yleisellä ja kansainvälisellä tasolla, vaikka todelliset ongelmat näkyvät yliopiston ja luokkahuoneiden sisällä (Biggs & Tang, 2011)? Kuinka laaja ja pitkä etäopetusjakso vaikuttaa korkeakouluopintoihin ja opintojen kehityskohtiin tulevaisuudessa?

Ajatus siitä, että yksilön kehittyminen suhteessa eletävään maailmaan samalla rakentaen tätä maailmaa (Laine, 2018) mielestäni kuvaa hyvin

opiskelijoiden kokemusta etäopiskelusta, ja etäopetuksen kehittämistä. En kuitenkaan pyri tutkimaan kaikkien opiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta, vaan nimenomaan luokanopettajaopiskelijoiden tämän hetken kokemuksia etäopiskelusta, eli tutkin tietyn joukon tämänhetkistä merkitysmaailmaa (Laine, 2018).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimustehtävä

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta. Tutkimuksella halutaan selvittää etäopetuksen haasteita ja mahdollisuuksia luokanopettajaopiskelijoiden kokemusten perusteella, sekä näiden kokemusten perusteella selvittää etäopetuksen eroja ja kehittämiskohtia (Kuvio 2).

Tutkimuksen tavoitteena on saada opiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta ja sen eroista kevään ja syksyn 2020 välillä, joiden perusteella voimme kehittää parempia ja toimivampia opetusmenetelmiä tulevaisuuden etäopetukseen.

KUVIO 2. Tutkimustehtävä

3.2 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus on toteutettu kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella, sillä tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kokemuksia etäopetuksesta. Laadullinen tutkimusote oli sopiva kohdetta ajatellen, sillä tutkimuskohteena kokemukset ovat

yksilöllisiä ja persoonallisia: ympäristöön sulautuvia ja ainutkertaisia. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskohteeseen liittyvät oletukset ovat sallittuja, jos kohde havaitaan omana itsenään. Tämä on tutkijasta riippuvaa, sillä tutkijan omat aistit ja ymmärrys vaikuttavat havaintoihin: tutkijan on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan päästä kohteen omaan maailmaan (Huhtinen & Tuominen, 2020), eli tässä tutkimuksessa tutkijan on ymmärrettävä luokanopettajaopiskelijoiden omat kokemukset osana heidän maailmaansa.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui fenomenologinen tutkimusmenetelmä, sillä fenomenologiassa tavoitteena on tutkia ihmisten kokemuksia (Huhtinen & Tuominen, 2020). Fenomenologia on nimenomaisesti sitä, mikä ilmenee meille koettuna ja elettyinä tässä maailmassa (Laine, 2018), eli miten luokanopettajaopiskelijat ovat kokeneet etäopetuksen. Tärkeitä käsitteitä tutkimuksen tekemiselle fenomenologisessa näkökulmassa ovat merkitykset, kokemukset ja yhteisöllisyys. Koska nämä kokemukset rakentuvat merkityksistä, tutkijan täytyy sivuuttaa omat ennakkokäsityksensä ja pyrkiä ymmärtämään tutkittavien merkitysmaailmaa, jonka ilmaiseminen tutkittaville saattaa joskus olla hyvin vaikeaa. (Laine, 2018.)

3.3 Aineiston hankinta

Tutkimusasetelman ollessa suhteellisen formaali ja strukturoimaton, soveltuvien tapa aineiston keräämiseen oli avoin kysely (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Kyselyssä oli tärkeää käyttää avoimia kysymyksiä, jotta vastaajilla olisi mahdollisuus kertoa laajemmin omista kokemuksistaan. Tämänhetkinen maailmantilanne vaikutti myös osittain valintaan käyttää kyselyä ja lisäksi kysely koettiin olevan sopiva tähän tutkimukseen nimenomaan sen monimuotoisuuden sekä toisaalta myös vastaajaa ajatellen helppouden vuoksi, jotta kyselyyn vastanneiden osuus ja näin ollen tutkimuksen otanta olisi saatu tarpeeksi laajaksi. Aineiston hankinta kyselylomakkeella saattaa kuitenkin aiheuttaa myös haasteita, kuten esimerkiksi lyhyet vastaukset ja lisäkysymysten esittämisen mahdottomuus, joka kuitenkin nähdään tärkeäksi fenomenologisen tutkimuksen tulkinnessa (Huhtinen & Tuominen, 2020).

Aineisto kerättiin sähköisellä Microsoft Forms -kyselylomakkeella (liite 1.) maaliskuuhun 2021 aikana, joka lähetettiin omien kontaktien kautta sekä Itä-Suomen yliopiston, että Tampereen yliopiston luokanopettajaopiskelijoiden omiin keskusteluryhmiin, joista pyrittiin saamaan noin 20 satunnaista vastaajaa. Kyselylomakkeessa oli kolme pääteemaa: kokemukset etäopiskelusta ja etäopettamisesta, kokemukset etäopetuksen mahdollisuuksista ja haasteista, sekä etäopetuksen erot ja kokemusten perusteella syntyneet ajatukset etäopetuksen kehittämisestä. Jokainen teema sisälsi kaksi kysymystä.

Kyselylomakkeen varsinaisia kysymyksiä oli kuusi:

1. Millaisia kokemuksia sinulla on etäopiskelusta? (opiskelijana)
2. Millaisia kokemuksia olet itse saanut etäopettamisesta? (opetusharjoittelijana)
3. Mitä hyviä puolia koet etäopetuksessa olevan? (opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)
4. Millaisia haasteita koet etäopetuksessa olevan? (opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)
5. Miten etäopetus mielestäsi erosi keväällä 2020 ja syksyllä 2020? (opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)
6. Miten kehittäisit etäopetusta omien kokemustesi perusteella? (opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)

Lisäksi kyselyn alussa oli muutama taustatietokysymys, kuten kysymys yliopistosta, opintojen aloitusvuodesta, vastaajan sukupuolesta, sekä iästä.

Kyselyyn vastasi 17 luokanopettajaopiskelijaa, joista neljä opiskeli Itä-Suomen yliopistossa, ja 13 Tampereen yliopistossa. Vastaajia saatiin kattavasti eri vuosikursseilta (2017 aloittaneita kolme, 2018 aloittaneita neljä, 2019 aloittaneita kahdeksan, sekä 2020 aloittaneita kaksi. Vastaajista 16 oli naisia ja yksi mies, ja suurin osa oli 21-25-vuotiaita (n=12).

3.4 Laadullisen aineiston analyysi

Laadullisella tutkimuksella on vain vähän standardoituja analysointitapoja (Puusa, 2020, s. 141). Laadullista aineistoa voi kuitenkin analysoida karkeasti jaoteltuna kahdella tavalla: sisältöön ja teoriaan pohjautuvasti. Teoriaan pohjautuvalle analyysille on tyypillistä sen ohjautuminen jonkin teoreettisen

tavoitteen mukaisesti, ja sisältöön pohjautuvaa analyysia ei ohjaa mikään teoria, mutta sitä voidaan soveltaa vapaasti eri tavoin eri teoreettisten lähtökohtien pohjalta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Laadullisessa analyysissa tutkijan täytyy tulkita ja hahmottaa kokonaisuutta eli yhdistää monia eri paloja kokonaisuudeksi, jotta kokonaisuudesta voi saada perustellun ja uskottavan (Puusa, 2020).

Tässä tutkimuksessa päädyin analysoimaan aineiston aineistolähtöisellä sisällönanalyysilla, jotta pääsin analysoimaan kyselyn tulokset systemaattisesti ja objektiivisesti, sekä löytämään aineistosta yleisessä muodossa olevan kuvauksen (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Sisällönanalyysi soveltuukin käytettäväksi monipuolisesti laadullisissa tutkimuksissa, ja on yksi laadullisen tutkimuksen sovelletuin metodi (Puusa, 2020), sillä se ei ole pelkästään menetelmä, vaan raamit, jonka avulla aineistoa pystytään tarkastelemaan monipuolisesti (Aaltio & Puusa, 2020). Koin myös, että sisällönanalyysilla saan tutkimuksen tarkoitusta ajatellen parhaimman kuvan etäopetuksen haasteista ja mahdollisuuksista niiden kehittämiseen, ja näihin liittyviin ilmiöihin. Myös valittu fenomenologinen tutkimusmenetelmä edellyttää jättämään teoreettisten mallien määrittävyyden käytännössä pois, jolloin se luetaan aineistolähtöiseksi metodiksi, ja tämän vuoksi analyysivaiheessa tutkijan on tärkeää unohtaa hetkeksi aiemmat tutkimukset aiheesta (Laine, 2018). Laadullisen tutkimuksen aineisto on tyypillisesti monipuolinen, ja sieltä voi löytää monia mielenkiintoisia ja ennakoimattomia seikkoja (Puusa, 2020, s. 141).

Sisällönanalyysi etenee aineistolähtöisesti aineistoon pohjautuen. Sen tavoitteena on järjestää aineisto aluksi selkeäksi ja tiiviiksi, joka antaa tutkijalle mahdollisuuden luoda aineistosta mielekäs kokonaisuus, jolla saadaan näkemys tutkittavasta ilmiöstä (Puusa, 2020). Aineistoon tutustutaan ja aineistoa merkitään tutkimuksen mielenkiinnonkohteiden mukaisesti, sitten merkityt asiat kootaan yhteen ja pelkistetään, muodostetaan ala- ja yläluokat, sekä näistä kokoava käsite, minkä jälkeen kirjoitetaan raportti (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Yksinkertaisesti aineistoon tutustutaan, se pelkistetään, kategorisoidaan ja teemoitellaan, sekä tulkitaan (Puusa, 2020, s. 145). Analyysi on prosessina monivaiheinen, jossa vaiheiden esiintyminen ja tulkinnan tekeminen on samanaikaista, eli eteneminen ei ole kaavamaisista (Puusa, 2020, s. 145). Pääluokkien päällekkäisyydet ja toisistaan erottuvuus on kuitenkin otettava

huomioon analyysia tehtäessä, jotta analyysi on tarpeeksi laadukas ja jotta luodut luokat ovat aineistosta perusteltavissa (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

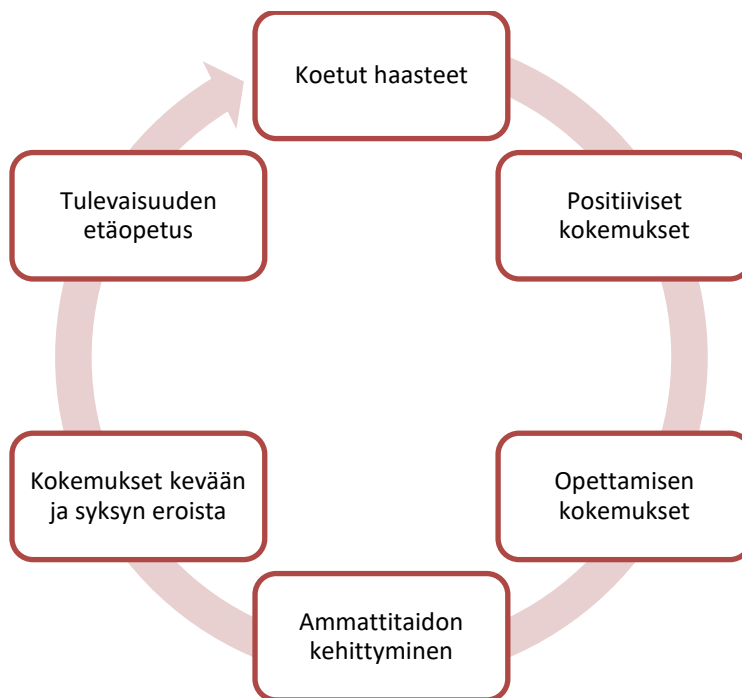
Analysoinnin eri vaiheita voi tarkastella laajemminkin, kuten merkitysten muodostamien kokonaisuuksien löytäminen aineistoon kunnolla paneutumalla ja merkityskokonaisuuksista kokonaiskuvan luomiseen eli synteisiin (Laine, 2018) tai yksinkertaisemmin aineiston pilkkominen osiin tietyn menetelmän mukaisesti, jonka jälkeen aineiston pohjalta tehdään synteesejä ja kootaan aineisto sen jälkeen uudelleen (Puusa, 2020, s. 142). Laine (2018) kirjoittaa havainnoivasti auki tarkoittamaansa merkitysten löytämistä ja kokonaiskuvien luomista ilmiön kevättä rinnassa -kautta, johon sisältyy kokonaiskuvana luonnon ilmiöt, johon sisältyy merkityksinä esimerkiksi mökillä käynti ja lintujen äänet. Näitä kokonaiskuvia voi yhdessä ilmiössä olla useampiakin. Puusan (2020) mukaan aineistoa analysoidessa laadullisesti se eritellään, tiivistetään ja luokitellaan, kun taas synteessissä aineistosta rakennetaan kokonaiskuva, ja esitetään tutkimuskohde uusin silmin. Tavoitteena laadullisessa analyysissä on rakentaa aineistosta kokonaisuus, jonka avulla tutkittavasta ilmiöstä saadaan perusteltu tulkinta johtopäätöksineen, ja tämä on myös minun tavoitteeni tutkijana tässä tutkimuksessa.

3.4.1 Analyysin toteutus

Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysilla ja sen lähtökohtana oli luokanopettajaopiskelijoiden kokemukset etäopetuksesta, etäopetuksen haasteet ja mahdollisuudet, sekä etäopetuksen kehittäminen. Analyysissä käytettiin aineiston koodausta, luokittelua ja teemoittelua. Aineistoon tutustuttiin ja vastaajat koodattiin järjestysnumerolla ja kirjaimella OI tai OT riippuen vastaajan yliopistosta (OI = Itä-Suomen yliopisto ja OT = Tampereen yliopisto), sillä halusin aineistoon tutustumisen perusteella tarkastella eroja kahden eri yliopiston opiskelijoiden kokemuksia. Vastauksissa ei ollut iän, opintovuoden tai sukupuolen tuomia eroja, joten niiden merkitykset jätettiin ennen aineiston koodausta pois.

Aineistoon tutustumisen ja vastaajien koodaamisen jälkeen aineisto merkittiin tutkimuksen mielenkiinnonkohteiden mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi, 2018), eli aineistosta eroteltiin teemoja alustavasti kyselyn kysymysten

perusteella. Alustaviksi teemoiksi muodostuivat etäopetuksen kokemukset, etäopetuksen mahdollisuudet ja haasteet, sekä etäopetuksen erot ja kehittäminen. Kyselyssä olevien kysymysten avulla teemoittelu oli asianmukaista ja tarpeellistakin tutkimustehtävän näkökulmasta. Tämän jälkeen aineisto pelkistettiin vastaajittain, eli jokaisen vastaajan tiettyyn teemaan liittyvät vastaukset merkittiin eri värikoodeilla, ja merkityt vastaukset siirrettiin erilliseen Word-tiedostoon samalla vastauksia luokitellen kaltaistensa kanssa. Lopulta aineistosta havaittiin 20 alaluokkaa, joista muodostettiin kuusi teemaa (Kuvio 3) eli yläluokkaa (Tuomi & Sarajärvi, 2018): etäopetuskokemukset, opettamisen kokemukset, ammattitaidon kehittyminen, kokemukset kevään ja syksyn eroista, sekä tulevaisuuden etäopetus.

KUVIO 3. Luokanopettajien etäopetuskokemusten kuusi teemaa

4 LUOKANOPETTAJAOPISKELIJOIDEN ETÄOPETUSKOKEMUKSET

4.1 Koetut haasteet

4.1.1 Kuormittavuus

Etäopetusta pidettiin vastaajien mielestä kuormittavana (n=7) sekä Itä-Suomen että Tampereen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa. Kurssit koettiin kuormittavina pääosin etäopetukseen siirtymisen jälkeen tapahtuneen työmäärän lisääntymisen vuoksi. Myös kurssien aikataulujen seuraaminen ja erilaiset tehtävämuodot, kuten oppimispäiväkirjat ja esseet, aiheuttivat opiskelijoille kuormittavuuden kokemuksia.

"...luennoista vaaditut laajat oppimispäiväkirjat teetättävät liikaa työtä..."
(OT13)

"...välillä on vaikea pysyä mukana kurssien aikatauluissa." (OI14)

4.1.2 Yksinäisyys

Yksinäisyyttä koettiin (n=6) etäopetukseen siirtymisen vuoksi, ja yksinäinen työskentely koettiin olevan etäopetuksen ikävä ja haasteellinen puoli.

"Yksinäisyys on suurin ongelma. Kun en pääse edes kouluun, olen erityisen yksin." (OT3)

"...syyslukukaudella 2020 aloin kokea itseni hieman yksinäiseksi." (OI14)

Vastauksien luonteet olivat hyvinkin erilaisia ja niistä pystyi päättelemään etäopetuksen aiheuttavan yksinäisyyttä, mutta yksinäisyyden tunteen kokemusten voimakkuudet vaihtelivat. Pääsääntöisesti yksinäisyyden tunne ei

välittynyt vastauksista dominoivana, vaan sellaisena, jonka kanssa pystyy pärjäämään vielä toistaiseksi. Yksinäisyyden tunteen kokemusta ei pystynyt selvittämään enempää taustatekijöillä, sillä se olisi vaatinut enemmän taustatietoa opiskelijoiden asumismuodosta ja sosiaalisista kontakteista.

4.1.3 Sosiaalisuus ja yhteisöllisyys

Etäopetuksesta ja koronaviruspandemiasta johtuva muuttunut vuorovaikutuksellisuus ja sosiaalisuuden vähentyminen välittyi opiskelijoiden vastauksista (n=7). Opiskelijoille suurena haasteena näyttäytyi varsinkin vuorovaikutuksen vähentyminen ja sen muutokset sekä sosiaalisten suhteiden kärsiminen.

”...keskustelua on hankalampi toteuttaa eikä se ole luonnollista.” (OT3)

”Ajatusten vaihtaminen ja muutenkin keskustelu on haasteellista etänä ... Vuorovaikutus tuntuu vajaalta ja kasvottomalta, koska kameroiden käyttö on vähäistä.” (OI16)

Sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia kaivattiin sekä Tampereen että Itä-Suomen yliopistojen opiskelijoiden keskuudessa. Toisten opiskelijoiden tapaaminen ja heidän kanssaan keskusteleminen vaikutti olevan opiskelijoille tärkeää, ja niiden puute näyttäytyi negatiivisena asiana etäopetuksessa.

4.1.4 Oppimista häiritsevät ongelmat

Oppimista ja opiskelua häiritseviä ongelmia (n=6) koettiin laajemmilta osa-alueilta. Tuen saamisen hankaluus näkyi molemmissa yliopistoissa, mutta teknisiä ongelmia koettiin enemmän Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa.

”Tukea opiskeluun on todella vaikeaa saada...” (OT5)

”...yhteydet ja tekniikka eivät aina ole toimineet ... Avun saaminen on hankalampaa.” (OI17)

Etäopetuksen haasteena ja häiriönä oppimiselle nähtiin myös ruutuajan lisääntyminen sekä siitä johtuvat fyysiset ongelmat, kuten niska-hartiaseudun ongelmat ja päänsäryt.

”... Ruutuaika on kasvanut hurjasti, joka puolestaan näkyy muun muassa päänsärkynä, silmien kuivumisena, huonona ryhtinä sekä jännittyneinä lihaksina.” (OI14)

Opiskelijoiden turhautuneisuus etäopetuksen aiheuttamiin oppimista häiritseviin ongelmiin näkyi vastauksissa monimuotoisina ongelmina, joita koettiin suhteellisen samanlaisena ja yhtä paljon kummassakin yliopistossa.

4.1.5 Opetuksen laadun vaihtelevuus

Opetuksen laadun vaihtelevuutta (n=7) koettiin negatiivisena ainoastaan Tampereen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa, vaikka vastauksista olikin huomattavissa myös positiivisia kokemuksia. Myös opettajien ammattitaito ja viitseliäisyys nähtiin selvästi yhtenä opetuksen laatuun vaikuttavana tekijänä. Itä-Suomen yliopistossa oli kuitenkin kokemus etäopetuksesta toimivana opetusmenetelmänä aiempaan verrattuna.

”Moni etäluento on ollut todella hyvä ja innostava opettajan ansiosta ... opettaja ei ole jaksanut tai ehtinyt muokata vanhoja opetusmateriaalejaan etäopetukseen sopivaksi.” (OT3)

”Jotkut kurssit ovat erittäin laiskasti toteutettu:katsotaan viime vuoden aikana videoituja luentoja, joista paistaa läpi ettei ole mietitty etänä olevia...” (OT11)

Pääsääntöisesti opetuksen laadun vaihtelevuus nähtiin etäopetuksen haasteena, ja suurin osa opiskelijoista vaikutti syyttävän näistä kokemuksista osaa opettajia ja heidän asenteitaan etäopettamisen saralla.

4.1.6 Oppimisen haasteet

Etäopetuksesta on saatu kokemuksia myös oppimisen haasteina (n=6). Oppiminen koetaan hankalana ja lähiopetusta rankempana, eikä tässä huomattu eroja yliopistojen välillä. Myös aikataululliset haasteet ja ryhmätöiden tekemisen hankaluus näkyi vastauksissa.

”Etäopetus on tylsää ja puuduttavaa. Keskittyminen on vaikeaa ... Oppiminen on haasteellista...” (OT5)

”...haasteellisempaa tehdä esimerkiksi ryhmätöitä.” (OI16)

Vastausten perusteella etäopetusta voidaan pitää haastavampana ja epämieluisena vaihtoehtona lähiopetukselle molempien yliopistojen kohdalla.

4.2 Positiiviset kokemukset

4.2.1 Ajankäyttö ja joustavuus

Selvästi mielekkäimpänä kokemuksena nähtiin etäopetuksen mahdollistama ajankäyttö ja joustavuus (n=13). Vastauksissa nousi selvästi esille päiviin jäävä lisäaika, kun ylimääräisiin asioihin ei mene enää aikaa.

”...koulumatkoihin ei mene aikaa.” (OT6)

”Ei tarvitse nousta aamulla niin aikaisin ja valmistautua lähtemään yliopistolle...” (OI16)

Etäopetuksen tuoma joustavuus on saanut myös kiitosta opiskelijoilta, kun opintoja pystyy aikatauluttamaan paremmin omien menojen mukaisesti ja kiinteiden aikataulujen puuttuminen nähdäänkin rennompana opiskeluna. Myöskään sairastuminen ei ole estänyt opiskelua etäopetusaikana.

”Saa tehdä omaan tahtiin milloin sopii.” (OT7)

”Ei jäänyt opinnoista jälkeen vaikka oli sairaana...” (OT9)

Ajankäyttö ja joustavuus näyttävät olevan etäopetusta puolustava ydin opiskelijoiden keskuudessa, sillä kotona opiskelun rentous ja oman opiskelun aikatauluttaminen on selkeästi ollut opiskelijoiden mieleen.

4.2.2 Toimintatavat ja turvallisuus

Koronaviruspandemian ollessa ajankohtainen syy etäopetukselle, pystyi vastauksista myös huomaamaan pienen osan kiitokset nykyisten toimintatapojen mahdollistamalle tavalle opiskella turvallisesti (n=5). Opiskelijat ovat myös saaneet kokemuksia erilaisista toimintatavoista ja opetusmenetelmistä, jotka vaikuttavat eroavan aiemmista lähiopetuksessa käytetyistä tavoista ja menetelmistä.

”...helppo hyödyntää teknologiaa ja netin tarjoamia materiaaleja ja palveluja.” (OT5)

”Erilaisia suoritustapoja verrattuna vanhaan paikanpäällä opiskeluun.” (OT7)

4.2.3 Mielekkyys

Osa opiskelijoista koki etäopetuksen mielekkäänä ja itselleen sopivana (n=7). Vastauksista pystyi tulkitsemaan etäopetuksen olevan suosituimpi opetusmuoto varsinkin introverttien ja ujimpien opiskelijoiden keskuudessa. Myös keskittymiseen liittyvät asiat koettiin osin helpompana itsenäisessä työskentelyssä.

”Itse olen kokenut etäluennot hyödyllisempinä verrattuna kontaktiluentoihin, koska kykenen keskittymään yksin kotona paremmin kuin luentosalissa.” (OI16)

Perheellisten opiskelijoiden näkökulmat oli myös otettu huomioon muutamassa vastauksessa, jossa pohdittiin etäopetuksen positiivisia vaikutuksia opintojen ja perheen yhteensovittamiseen. Etäopetuksen mielekkyyden kokemuksia

pystyisikin tulkitsemaan paremmin, jos tietäisimme vastaajien taustaa hieman nykyistä enemmän.

4.3 Opettamisen kokemukset

4.3.1 Hybridimalli

Hybridimallin mukaisen opettamisen kokemukset (n=10) on saanut aikaan paljon kokemuksia opiskelijoiden keskuudessa pelkästään negatiivisella tavalla. Pääasiallisena huolena nähtiin hybridimallin hankaluus vuorovaikutuksen suhteen opetusharjoittelijan näkökulmasta, kuten oppilas-opettaja-vuorovaikutuksen puuttuminen, mutta myös kokemuksia hybridimallin kuormittavuudesta ja ohjauksen puutteesta havaittiin.

”Koin sen hankalaksi erityisesti siksi, että oppilaat olivat kuitenkin luokassa. Olimme puhuvia päitä taululla...” (OT3)

”Opetusharjoittelijana koen ettei aitoa vuorovaikutusta oppilaiden kanssa tullut.” (OT12)

Hybridimallin mukainen opetus opetusharjoitteluissa ei selvästi ole ollut opiskelijoiden mieleen, sillä kokemukset eivät olleet hyviä. Lisäksi vastauksista voi päätellä, että Itä-Suomen yliopistossa ei ole ollut käytössä hybridimallin mukaista opetusharjoittelua sillä minkäänlaisia kokemuksia hybridimallista ei siltä suunnalta tullut.

4.3.2 Etäopettaminen

Kokemukset etäopettamisesta jakoivat mielipiteitä Tampereen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa (n=8). Etäopettaminen opetusharjoittelijan roolissa sai opiskelijat miettimään opetuksen haastavuutta ja kuormittavuutta, sekä toisaalta myös kokemuksen tärkeyttä ja omaa luonnettaan.

”...työskentely oli haastavaa pitää monipuolisena etänä opettaessa ... Etäopettaminen ei ollut kovinkaan opettavainen kokemus.” (OT4)

Vastausten joukosta löytyi myös muutama eriävä mielipide etäopettamisen vaatimasta työskentelyn määrästä, joka voisi viitata esimerkiksi ohjaukselliseen epätasa-arvoon harjoittelun aikana ottaen huomioon opiskelijoiden olevan samasta yliopistosta.

”... Etäharjoittelut ovat olleet myös vähemmän työläitä.” (OT12)

”Etäopettaminen vaatii jopa enemmän työtä ja suunnittelua, kuin lähiopetus.” (OT13)

Opiskelijat olivat myös huolissaan opetusharjoittelijana saatavaan kokemukseen ja omaan pystyvyyteensä opetusharjoittelijana oppilaita kohtaan.

4.4 Ammattitaidon kehittyminen

4.4.1 Kokemuksien tärkeys

Opiskelijat kokivat etäopettamisen olevan este oman opettajuuden kehittymiselle, kun opetusharjoittelu hoidetaan vain hybridimallina, ja näkivät jääneet kokemukset tärkeinä (n=5) ammatillisen kehittymisen kannalta.

”...ei saa kaikkea kokemusta mitä pääsääntöisesti tulevaisuudessa tulee tarvitsemaan.” (OT13)

Kokemuksien tärkeys näkyi opiskelijoiden huolena tulevaisuudesta ja heidän kokemuksistaan loisti halu saada myös lähiopettamisen kokemuksia esimerkiksi vuorovaikutuksen oppimisen suhteen, sillä tarpeeksi hyvän ammattitaidon kehittäminen näkyi vastauksista todella haasteellisena nykytilanteessa.

4.4.2 Hyödyllisyys tulevaisuudessa

Vaikka etäopetuksen vuoksi jääneet kokemukset nähtiin tärkeinä, myös etäopettamisesta saadut kokemukset pystyttiin näkemään hyvinkin hyödyllisinä (n=5) tulevaisuutta ajatellen. Suurimmasta osasta vastauksia erottui

tietoteknisten taitojen kehittymiseen liittyvät seikat sekä toisaalta myös haastavista tilanteista ja nopeista muutoksista selviäminen tulevaisuudessakin.

Hybridimallin mukaista ulkona opettamista on ilmeisesti myös hyödynnetty jossakin opetusharjoittelussa Tampereen yliopiston opiskelijoiden opetusharjoittelussa, sillä myös niistä kokemuksista mainittiin olevan hyötyä tulevaisuutta ajatellen.

4.4.3 Luokanhallinta

Kokemuksen puutteita etäopettamisen vuoksi nähtiin selvästi eniten luokanhallinnassa (n=7). Opiskelijoiden mielestä kokemukset tärkeistä keinoista hallita luokkaa opettajana, kuten ryhmänhallinnan toteuttaminen, työrauha tai tunnetaidot, jäivät lähes kokonaan puuttumaan etäopettamisen vuoksi.

”Vähän jäi tosin ne asiat mistä haluaisi kokemusta, kuten ryhmänhallinta ja muu kanssakäyminen, vähälle.” (OT11)

Opiskelijoiden vastauksista paistoi selvä huoli siitä, että he eivät oppineet tarpeeksi tai juuri ollenkaan luokanhallinnan keinojen käyttöä opetusharjoittelujen aikana, joka tietysti vaikuttaa heidän kokemuksiinsa itsestään tulevaisuuden opettajina.

4.5 Kokemukset kevään ja syksyn eroista

4.5.1 Laatuerot

Suuri osa opiskelijoista kertoi kokemuksistaan etäopetuksen laatueroista (n=10). Kevään 2020 ja syksyn 2020 välisten laatuerojen kokemukset pystyi huomaamaan syksyn laadukkaampana tai ainakin enemmän suunniteltuna etäopetuksena. Käytännössä kokemusten mukaan vaikuttaa siltä, että keväällä 2020 opetus oli pääsääntöisesti omatoimista, eikä ryhmätapaamisia juurikaan ollut. Myös teknisiä ongelmia ilmeni enemmän kevään aikana.

”...yleisen epävarmuuden ja paniikin poistuminen helpotti etäopiskelua syksyllä.” (OT1)

”Syksyllä 2020 opetus oli järjestäytyneempää ja opettajilla ei ollut yhtä paljon haasteita teknologian kanssa...” (OI15)

Ristiriitaisena asiana näihin kokemuksiin vastauksista huomasi myös muutaman kokemuksen muuttumattomista laatueroista, joissa opiskelijoiden mielestä eroja opetuksessa kevään ja syksyn välillä ei juurikaan ollut.

Opiskelijoiden kokemuksista voi päätellä kurssien olleen järjestäytyneempiä syksyn 2020 aikana eli mahdollisuudet pienryhmien tapaamiseen oli järjestetty, kun taas kevään 2020 aikana tehtävät muuttuivat pääsääntöisesti vain itsenäisesti tehtäviksi. Myöskään tietoteknisiä haasteita ei enää syksyllä vaikuttanut olevan yhtä paljon, tai niiden ilmaantuessa pystyttiin soveltamaan muuta opettajien ammattitaidon avulla.

4.5.2 Uutuuden viehätys muutoksen helpottajana

Pieni osa vastaajista perusteli uutuuden viehätystä muutoksen helpottajana (n=4), ja mielipiteet kevään ja syksyn 2020 eroista olivat aika samankaltaisia niin, että keväällä opiskelu tuntui helpommalta, mutta syksyllä motivaatio ja uutuuden viehätys väheni ja näin vaikutti opintojen sujumiseen.

”...keväällä riitti enemmän motivaatiota ja intoa ... syksyllä aiheet eivät tuntuneet niin kiinnostavilta...” (OT4)

Vastauksista huomasi myös opiskelijoiden henkisen hyvinvoinnin vaikutuksen etäopetuksen sujumiseen, kun sitä jatkui vielä syksylläkin.

”Keväällä kuitenkin oli vielä enemmän henkisiä voimavaroja olla etäopetuksessa, syksyllä se on tuntunut henkisesti rankemmalta.” (OI14)

Muutos kevään ja syksyn opetusharjoittelujen välillä Tampereen yliopistossa näkyi opiskelijan huonona kokemuksena hybridimallin mukaisesta harjoittelusta, kun taas positiivisempana hän koki keväällä kokonaan etätoteutuksena tehdyn harjoittelun (OT11).

4.6 Tulevaisuuden etäopetus

4.6.1 Opetusharjoittelut

Opiskelijoiden kokemukset etäopettamisesta vaikutti pienellä osalla vastaajista (n=2) haluun kehittää opetusharjoittelun järjestämistapaa laajan etäopetuksen mahdollisesti jatkuessa, sillä heidän kokemusten perusteella vaatimus vähintään yhdestä läsnä olevana opettajana tehdystä harjoittelusta olisi tärkeää tulevaisuutta ja kokemusten saamista varten.

”Kontaktiopetusmahdollisuus opetusharjoitteluissa!” (OT1)

Vastauksia analysoidessa huomasi, että Itä-Suomen yliopiston opiskelijat olivatkin päässeet kokemaan koronaviruspandemian aikaisen opetusharjoittelun läsnä olevana opetusharjoittelijana erityisjärjestelyin, joten heidän kehittämiskohteensa ei siitäkään syystä osu opetusharjoittelujen kehittämiseen.

4.6.2 Toimintatapojen muutokset

Kokemusten perusteella moni opiskelija haluaisi tulevaisuuden etäopetuksessa kehittää erilaisia toimintatapoja (n=7). Tärkeänä nähtiin kurssien muuttaminen sopivaksi etäopetukseen, sekä monipuolisten toimintatapojen käyttö kursseilla.

Opiskelijat olivat kokeneet nykyisen työmäärän ja toimintatavat epämiellyttäväiksi, ja näiden kokemusten perusteella he haluaisivat keskittää etäopetuksen kehittämisen etenkin kurssien toteutustapojen ja tehtävien muutoksiin. Esseet, opintopäiväkirjat tai pelkät luennon kuuntelut eivät ole opiskelijoiden kokemusten perusteella mielenkiintoisia tai motivoivia.

”Erialaisten toteutustapojen kehittämisen, sillä aina se essee ei ole ainut vaihtoehto.” (OT7)

”...kursseilla eteneminen esimerkiksi viikottain olisi järkevää.” (OI15)

Toiveena tulevaisuuden opetuksen toimintatavoille olisikin vastausten perusteella optimaalista hyödyntää entistä enemmän etäopetusta ja

luentotallenteiden käyttöä, jos pienryhmien harjoituskerrat pidettäisiin lähiopetuksena (OI16).

4.6.3 Opetuksen muutokset

Suuri osa opiskelijoista koki tärkeänä muuttaa jotain tiettyä asiaa opetuksesta (n=11). Kokemukset kurssien kuormittavuudesta ja työmäärästä saivat opiskelijat pohtimaan tulevaisuuden etäopetuksen työmääriä, sekä myöskin opettajien ammattitaidon kehittämistä kurssien aikana. Tulevaisuudessa kurssien työmäärät tulisi tarkistaa ja opiskelijoita tulisi motivoida ja aktivoida enemmän. Vastauksista huomasi varsinkin Tampereen yliopiston opiskelijoiden kokemukset kurssien kuormittavuudesta, ja niiden vaikutuksesta heille mielekkääseen etäopetuksen kehittämiseen.

Muutamia kehityksen kohteita nähtiin myös opetusharjoittelussa, kuten oppilaiden omien laitteiden käytön laajentaminen opetuksen aikana (OT13) ja mahdollisuuden keskustella ja kuunnella vain yhtä oppilasta kerrallaan lisääminen myös hybridiopetukseen (OT11).

Tärkeänä opetuksen muutoksen kehityksenä nähtiin varsinkin Itä-Suomen yliopiston oppilaiden kokemusten perusteella käytettävät opetusmenetelmät ja opettajan vastuu ohjaamisesta ja osallistumisen eri tapojen järjestämisestä. Myös toimintatapojen muutokset opetuksessa oli toivottuja kehityskokeita.

"Pyrkisin lisäämään vuorovaikutustilanteita ja keskusteluosuuksia opetukseen." (OI14)

4.6.4 Koulutuksen tarve

Opiskelijoiden kokemuksista nousi esille teknologian vaikutus opetukseen ja tarpeeseen kehittää osaamista (n=4) sekä opiskelijoiden itsensä, että opettajien osalta.

"Yliopiston opettajille jokin pakollinen atk-kurssi." (OT9)

"...ohjausta etäopetuksen työtapoihin..." (OT3)

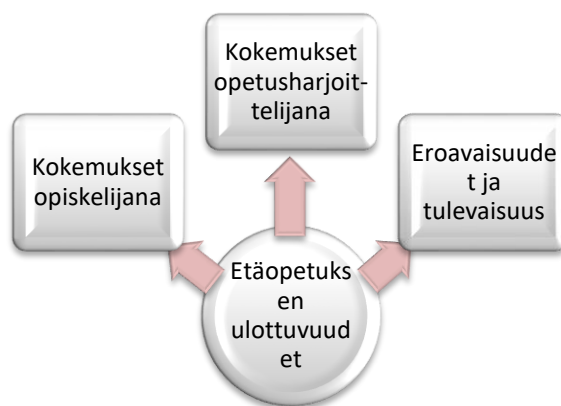

Opiskelijoiden vastauksista huomasit opettajien ammattitaidottomuuden tietotekniikan käytön osalta. Kuitenkin Tampereen yliopiston opiskelijat kaipasivat enemmän koulutusta opettajille ja itselleen, joten siitä voisi päätellä Itä-Suomen yliopiston opettajien taidokkaamman tietotekniikan käytön opetuksessa, ja myös opiskelijoiden paremman mahdollisuuden opintojen ohjaukseen.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tutkittiin luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta opiskelijana ja opetusharjoittelijana, selvitettiin vuoden 2020 etäopetuksen kevään ja syksyn eroja opetusmenetelmissä, sekä pyrittiin havaitsemaan keinoja etäopetuksen kehittämiseen tulevaisuudessa opiskelijoiden kokemusten ja havaintojen perusteella.

Aineistosta saaduista kokemuksista luotiin 20 eri luokkaa, joista muodostettiin kuusi teemaa: koetut haasteet, positiiviset kokemukset, opettamisen kokemukset, ammattitaidon kehittyminen, kokemukset kevään ja syksyn eroista sekä tulevaisuuden etäopetus. Nämä kuusi teemaa jaettiin lopuksi kolmeen eri ulottuvuuteen, joita olivat kokemukset opiskelijana, kokemukset opetusharjoittelijana ja eroavaisuudet ja tulevaisuus. Nämä eri ulottuvuudet voi nähdä myös etäopetuksen eri asteina, joiden avulla aihetta voi tarkastella. Kuitenkaan mikään näistä ulottuvuuksista ei edusta kaikkien luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia, vaan ne on luotu hahmottamalla kokonaisuuksia opiskelijoiden kokemuksista. Seuraavaksi esittelen tutkimuksen tuloksista tehdyt johtopäätökset ja pohdin tämän tutkimuksen tuloksien yhteyttä aiempiin tutkimuksiin, sekä esitän mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

KUVIO 4. Etäopetuksen ulottuvuudet

5.1 Luokanopettajaopiskelijoiden etäopetuskokemukset opiskelijana

Luokanopettajaopiskelijat kokivat etäopetuksen rankkana ja epämiellyttävänä. Eniten ongelmia koettiin keskittymisessä ja sitä kautta oppimisessa, jolloin kokemukset etäopetuksesta muodostuivat haastavammaksi. Joillekin opiskelijoille myös aikataulutusta tai esimerkiksi ryhmätöiden teko etänä on ollut haastavaa, mutta kokemuksia ryhmätöiden helppoudestakin oli. Näihin kokemuksiin voivat vaikuttaa jo aiemmissa tutkimuksissa havaitut haasteiden aiheuttajat etäopiskelussa, kuten esimerkiksi opiskelijoiden vastuu omasta oppimisestaan (Mäkitalo & Wallinheimo, 2012). Tulokset olivat odotettavissa ottaen huomioon nykyisen maailmantilanteen koronaviruspandemian kanssa eläessä, vaikka korkeakouluopiskelijoilla ei olekaan aiemmin havaittu negatiivisia kokemuksia etäopetuksesta (Viitala & Isonikkilä, 1997). Haasteista ja ongelmista huolimatta moni opiskelija antoi kiitosta etäopetuksen joustavuudelle ja sille, että kokemukset opintojen aikatauluttamisesta omaan elämäänsä sopivaksi olivat positiivisia. Etäopetuksen joustavuudessa oli myös kokemus siitä, että sairauden aikana ei jää jälkeen opinnoista, mutta tämä voi mahdollisesti johtaa siihen, että yhä suurempi osa opiskelijoista ei lepää tarpeeksi sairaana ja näin sairaudet pääsevät pitkittymään. Tätä asiaa tulisi tutkia enemmän, sillä olen ainakin itse siinä ymmärryksessä, että yhä useammin varsinkin korkeakouluopiskelijat osallistuvat opetukseen kipeänä poissaolorajojen ylittymistä peläten.

Kurssien työmäärä koettiin lisääntyneenä sekä Tampereen että Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa, ja kuormittavuutta koettiin myös aikataulutuksen suhteen. Suurin osa opiskelijoista on siitä huolimatta maininnut etäopetuksen hyvinä puolina ajan säästämisen, kun ei tarvitse kulkea matkoja yliopistolle. Etäopetusta onkin järjestetty varsinkin avoimissa yliopistoissa jo kauan erityisesti siitä syystä, että pystytään helpottamaan opiskelijoiden pitkää koulumatkaa (Nummenmaa, 2012, s.21). Oppilaitosten tulisi jatkossa selvittää tarkemmin yleiset linjaukset tehtävien määriin liittyen kuormittavuuden tunteen välttämiseksi, jolloin opettajien vastuulle jäisi laskea etäopetukseen kulutettu aika, jotta opiskelijoiden henkilökohtaiset oppimisen erot eivät korostuisi nykyisellä tavalla. Opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen järjestämisen haasteita etäopetuksessa on todettu aiemmissa tutkimuksissa (Nummenmaa,

2012), vaikka vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden tunteen ei ole niiden tärkeydestä huolimatta todettu vaikuttavan varmistavasti oppimiseen (Jääskelä, 2009, s. 228).

Etäopetuksen aiheuttamat yksinäisyyden tunteen kokemukset tiedostetaan opiskelijoiden keskuudessa ja ne vaikuttavat lisääntyvän etäopetuksen jatkuessa. Erityisesti vuorovaikutusta toisten opiskelijoiden kanssa kaivataan, ja kun sitä ei saa, koetaan yksinäisyyttä ja irtaantumista yhteisöstä riippumatta käytetystä opetusmenetelmästä. Kotona opiskelu on tässä tilanteessa varmasti turvallisinta, mutta opiskelijoiden jaksaminen alkaa olla äärirajoilla tämän pakotetun yksinäisyyden kanssa. Raja alkaa tulla vastaan varsinkin siinä tilanteessa, kun opiskelija kokee kaipaavansa ja jäävänsä paitsi yhteisöllisyydestä ja muista sosiaalisista kontakteista, joita etäopetuksen vuoksi ei pystytä tarjoamaan totutulla tavalla. Näiden yksinäisyyden kokemusten lisääntyminen on varmasti myös osin riippuvainen käytettävästä opetusmenetelmästä eli onko etäopetus ollut synkronoitua vai synkronoimatonta (mm. Nieuwoudt, 2020.; Uotinen ym., 2016), sillä synkronoidun opetuksen käyttö on aiemmin nähty yksinäisyyden vähentäjänä (Jowallah, 2014), vaikka tämän tutkimuksen tulosten perusteella yksinäisyyttä koettiin synkronoidusta opetuksesta huolimatta. Jowallahin (2014) mukaan opiskelijoiden oppimiskokemuksia ja vuorovaikutusta voi parantaa käyttämällä synkronoidun ja synkronoimattoman opetuksen keinoja (mm. Nieuwoudt, 2020) opetuksessa, sillä ne luovat tilaa opiskelijoiden välisen vuorovaikutuksen tapahtumiselle. Kuitenkin on pohdittava kriittisesti, miten nämä aiemmin hyväksi todetut keinot toimivat nykyisen kaltaisessa etäopetusympäristössä.

Merkittävänä erona Itä-Suomen yliopiston ja Tampereen yliopiston opiskelijoiden välillä vuorovaikutuksen osalta oli Itä-Suomen yliopiston kameran käyttämättömyys opetuksen aikana, kun taas Tampereen yliopistolla se on ollut yleisenä tapana pienryhmäkerroilla. Tämän voi tietysti ajatella vaikuttavan osaltaan sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksiin opiskelijakollegoiden kanssa, vaikka Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden kokemuksia olikin merkittävästi vähemmän verrattuna Tampereen yliopiston opiskelijoiden kokemuksiin. Aiemmissa tutkimuksissa ei ole huomattu suuria eroja kameraa käyttävän ja pelkkää ääntä käyttävän opetuksen välillä (Uotinen ym., 2016), joten kyse voi kuitenkin olla vain opiskelijan henkilökohtaisesta mieltymyksestä ja sen

mukaan syntyneestä kokemuksesta. Voi olla mahdollista, että ristiriitaisuus aiemman tutkimuksen ja tämän tutkimuksen välillä johtuu nykypäivän laajasta etäopetustoteutuksesta, joka vaikuttaa myös opiskelijoiden opintojen ulkopuolisiin sosiaalisiin suhteisiin merkittävästi.

Opettajien olisi opettaessaan tärkeää olla luovia ja heidän tulisi motivoida ja seurata oppilaitaan myös etäopetuksen aikana, sillä näin opiskelijoiden oppimismotivaation on todettu nousevan (Jowallah, 2014). Opiskelijoiden osallistumisen ja heidän välisensä vuorovaikutuksen on todettu myös helpottavan oppimista (Nieuwoudt, 2020). Mielekkyyttä etäopetuksen suhteen koettiin hieman enemmän kuin yksinäisyyttä, mutta opiskelijoiden omalla persoonalla ja luonteella on tähän varmasti vaikutusta, kun ujommat ja introvertit opiskelijat ovat päässeet toteuttamaan itseään enemmän etäopetuksessa verrattuna lähiopetukseen. He eivät myöskään välttämättä koe niin suuresti yksinäisyyttä opiskellessaan yksin, eivätkä täten kaipaa yhteisöllisyyttäkään niin paljoa. Tämänkaltaisessa tutkimuksessa voisi selvittää myös etäopetuksen tuoman yksinäisyyden tunteen, ja verrata sitä opiskelijan luonteenpiirteisiin. Opiskelijat pitivät etäopetuksen positiivisina puolina etenkin joustavuutta (Venäläinen, 2020), joten sitä tulisi tulevaisuudessa lisätä etäopetukseen, jotta opiskelijoiden kokemukset etäopetuksesta olisivat mielekkäämpiä. Joustavuus on ollut merkittävä syy etäopetuksen mielekkyydelle, ja varsinkin perheelliset opiskelijat ovat varmasti hyötäneet etäopetuksen ansiosta säästetystä ajasta kuten Venäläisenkin (2020) kyselytulokset kertoivat opintojen ja muun elämän yhteensovittamisesta. mutta yleisesti jokaisen opiskelijan kokemusten tulkintaa varten tarvitsisi tietää hieman enemmän heidän taustastaan Taustalla voi olettaa olevan suuri vaikutus moneen tutkimuksessa ilmenneeseen asiaan. Etäopetuksen vaikutus opintojen ja perheen yhteensovittamiseen voisikin olla hyvä aihe tulevalle tutkimukselle varsinkin, jos tutkimus tapahtuu vasta tämän laajan etäopetusjakson jälkeen, jolloin saisimme tietoon etäopetuksen merkityksen perheellisille opiskelijoille.

Kokemuksista oli havaittavissa oppimista häiritseviä asioita, kuten teknisten ongelmien ilmaantuvuutta ja tuen saamisen hankaluutta. Teknisten ongelmien ilmaantumisen on myös aiemmin havaittu häiritsevän opiskelijoita jonkin verran (Uotila ym., 2016). Kuitenkaan esimerkiksi tuen saamista ei pysty yhdistämään pelkästään etäopetuksen haasteeksi näiden kokemusten perusteella, sillä ei ole

tiedossa, kuinka hyvin opiskelijat ovat saaneet tukea lähiopetusaikana. Tuen saamisen on kuitenkin aiemmin tutkittu olevan opiskelijoille tärkeämpää kuin reaaliaikaisen vuorovaikutuksen toteutuminen opettajan kanssa (Preisman, 2014), ja tuen ja palautteen antamisen on aiemmin todettu edistävän etäopetusta (Nevgi & Tirri, 2013), eli jokin merkitys tuen saamisella ja antamisella etäopetukselle on olemassa. Opiskelijat kokivat huolta myös ruutuajan lisääntymisestä, ja kuinka se on aiheuttanut fyysisiäkin ongelmia. Runsaan yhtämittaisen istumisen on todettu olevan terveydelle haitallista työelämässä, ja fyysisen aktiivisuuden lisäämistä on suositeltu jo työskentelyn tuloksellisuudenkin kannalta (Työterveyslaitos, 2018). Fyysisen aktiivisuuden lisäämistä voisi hyvin hyödyntää myös etäopetusaikana opiskelijoille ja näin mahdollisesti ehkäistä fyysisiä terveysongelmia, joiden voi olettaa johtuvan liiallisesta ruutuajasta ja istumisesta.

Opetuksen laadun vaihtelevuutta oli koettu kurssien välillä yllättävän paljon varsinkin Tampereen yliopiston opiskelijoiden keskuudessa. Ohjaajan läsnäolon yhteyttä opiskelijoiden motivaatioon on pidetty aiemmissa tutkimuksissa merkittävänä (Baker, 2010), ja tässäkin tutkimuksessa opiskelijoiden ohjaajan eli opettajan asenteen on koettu vaikuttavan opiskelijoiden motivaatioon. Opettajan näkemä vaiva opetusta varten sai opiskelijat kokemaan itsensä tärkeiksi ja toisinpäin; kun opetukseen ei panostettu, opiskelijat kokivat turhautuneisuutta. Itä-Suomen yliopistossa etäopetus nähtiin osaksi jopa toimivampana verraten lähiopetukseen. Biggs ja Tang (2011) ovatkin todenneet, että opiskelijoiden motivaatio saadaan pidettyä yllä, kun heidän tekemästä työstään tehdään tärkeää ja lisäksi opettajan sanavalinnoilla on vaikutus opiskelijoiden mielipiteisiin. Opettajan suurella panostuksella voi siis todeta olevan merkitystä etäopetuksen mielekkyyteen ja toimivuuteen tiettyjen kurssien osalta.

5.2 Luokanopettajaopiskelijoiden etäopetuskokemukset opetusharjoittelijana

Luokanopettajaopiskelijoiden kokemukset opetusharjoittelijoina olivat pääsääntöisesti negatiivissävytteisiä, vaikka asioista osattiin löytää valoisiaakin puolia. Etäopettaminen oli koettu turvallisenä, mutta hybridimallin aiheuttaman kuormituksen lisäksi vuorovaikutuksen puute oppilaisiin kärsi ja aiheutti

hankaluuksia vuorovaikutustaitojen kehittämisessä tuleville opettajille. Venäläisen (2020) kyselyssä havaittiin ohjauksen heikentymistä, joka olisi tämänkin tutkimuksen tulosten mukaan ollut tarpeellista näin äkillisissä toimintatapojen muutoksissa. Itä-Suomen yliopiston opiskelijoiden vastausten perusteella opetusharjoittelu toteutettiin lähiopettamisena erityisjärjestelyin, joten heillä ei ollut kokemuksia hybridimallin mukaisesta opettamisesta. Myös heidän kokemuksensa opetusharjoittelijoina olivat huomattavasti positiivisempia verraten Tampereen yliopiston opiskelijoiden kokemuksiin. Tästä voi päätellä, että opiskelijat kaipaavat läsnäoloa varsinkin opetusharjoittelujen aikana, koska he tarvitsevat kokemuksen mikä etäopettamisesta jäi puuttumaan. Hybridimallin mukaista etäopettamista ei tulisi kuitenkaan tuomita kokonaan, sillä opetusharjoittelijat ovat kaikesta huolimatta saaneet arvokasta kokemusta esimerkiksi ohjausvälineiden hyödyntämisestä, jonka on todettu vaikuttavan avoimesti niiden hyödyntämiseen tulevaisuudessa (Niinimäki & Tenno, 2009).

Etäopettaminen on haastavaa vähäisten opetusmenetelmien käytettävyyden ansiosta, mutta opiskelijoiden kokemuksista oli kuitenkin huomattavissa arvostus saadun kokemuksen tärkeydestä ja siitä, että ainakin jotain opettamisen kokemusta oli saatu. Tutkimuksissa on osoitettu, että ohjausta ja palautetta tarvitaan enemmän, kuin opettajan näkemistä ja kuulemista (Preisman, 2014), ja osa opiskelijoistakin oli löytänyt etäopettamisen sopivampana itselleen. Opetusharjoittelut ovat hybridimallin aikana olleet samankaltaisia, joten kuormittavuuden tunnetta kokevien opiskelijoiden taustaa tulisi selvittää hieman enemmän: onko opiskelijalla esimerkiksi hankaluuksia kirjallisten tehtävien tekemisessä, tunsivatko opetusharjoitteluparit toisensa etukäteen, tai oliko opetusharjoittelun ohjaajalla jotain tekemistä asian suhteen, sillä voisi olettaa heillä kaikilla olleen sama työmäärä harjoittelusta saatujen opintopisteiden perusteella. On myös mahdollista, että opiskelijat olisivat kaivanneet enemmän esimerkiksi selkeämpiä tavoitteita, oikea-aikaista palautetta ja erilaisia tapoja käsitellä tietoa (Preisman, 2014) opetusharjoittelun aikana.

Opettamisesta saadut kokemukset nähtiin tärkeänä oman ammattitaidon kehittämisen kannalta, ja tästä etäopettaminen ei saanut opiskelijoilta kiitosta. Etäopetus antaa liian vähän kokemusta tulevaisuutta ajatellen, ja tuloksista selviää opiskelijoiden huoli tulevaisuudesta ilman tarvittavia kokemuksia ja

taitoja. Työrauhan ylläpitämistä ja ryhmänhallintaa ei päässyt harjoittelemaan käytännössä ollenkaan, joka osaltaan vaikutti opiskelijoiden negatiivisiin kokemuksiin etäopettamisesta. Nummenmaan (2012) tutkimuksen mukaan opettajan näkökulmasta vuorovaikutus oppilaan ja opettajan välillä sekä oppilaiden motivointi ja aktivointi olisi tärkeää, ja nämä asiat näyttivät jääneen etäopettamisessa todella vajaaksi. Kaikesta huolimatta etäopettamisen kokemukset eivät olleet turhia, sillä opiskelijat pääsivät kehittämään tietotekniikkataitojaan ja luultavasti pääsevät myös hyödyntämään näitä taitoja tulevaisuudessa. Etäopettaminen ei ole sopiva tapa opetusharjoittelulle vähäisten kokemusten saamisen vuoksi, mutta kuitenkin esimerkiksi haasteellisten tilanteiden koettiin luovan mahdollisuuksia oman opettajuuden kehittymiseen.

5.3 Etäopetuksen eroavaisuudet ja tulevaisuus

Vuoden 2020 kevään ja syksyn etäopetuksessa on ollut laatueroja, ja paljon vaihtelua eri kurssien välillä. Kevään 2020 opetuksen nopea muutos etätoteutukseen ilmeisesti aiheutti sen, että ryhmätapaamiset peruttiin ja tehtävät muutettiin itsenäisiksi. Tietoteknisiä haasteita koettiin oletetustikin enemmän, jotka ovat olleet aiemminkin negatiivisuutta tuovana tekijänä etäopetuksessa (mm. Nevgi & Tirri, 2013.; Jowallah, 2014). Huomion kiinnittäminen opiskelijoiden hyvinvointiin on tärkeää (Pietiläinen, 2020), jonka vuoksi äkillinen opiskelijoiden itsenäisen työn lisääminen ilman riittävää ohjausta kuulostaa vähintäänkin erikoiselta. Syksyllä 2020 tilanne onneksi parani ja läsnäololliset ryhmätunnit lisääntyivät. Kuitenkaan kaikki eivät olleet kokeneet opetuksellisia eroja kevään ja syksyn kursseilla, joka voi tietysti johtua joko käydyistä kursseista tai sattumasta, mutta näin suuria vaihteluita ei mielestäni tulisi olla ainakaan saman oppilaitoksen ja varsinkaan saman tiedekunnan opiskelijoilla. Mielenkiintoinen huomio oli myös etäopetuksen tuoma uutuuden viehätys, mikä näyttäytyi keväällä positiiviselta muutokselta, mutta syksyn tullessa kuormittavana ja negatiivisena jatkumona.

Tulevaisuuden etäopetus olisi hybridimallin mukaista opetusta, mutta opetusharjoittelun tulisi olla lähitoteutuksena ainakin kertaalleen kokemuksen saamisen vuoksi läsnä olevana opetusharjoittelijana. Vaihtoehtoisesti

etäopettamisen jatkuessa harjoittelut tulisi järjestää niin, että jokaisella oppilaalla olisi oma laite, jotta vuorovaikutus paranee ja eri opetusmenetelmien mahdollisuudet laajenevat.

Etäopetuksen toimintatapoja tulisi yhtenäistää eri kurssien välillä tasavertaisimmiksi, ja jokainen kurssi tulisi sopeuttaa etäopetukseen. Lisäksi opettajien tulisi käyttää monipuolisempia toimintatapoja kurssien aikana, joka nostaisi opiskelumotivaatiota, jonka on todettu olevan etäopetuksen oppimista tukeva tekijä (Pietiläinen, 2020). Opiskelumotivaation kasvulle ja ylläpitämiselle merkittävää on opettajan läsnäolo (Baker, 2010), mutta vielä tärkeämpää olisi luoda opiskelijoille tarpeeksi hyvä oppimisympäristö ja opettajana olla läsnä eri tavoin (Preisman, 2014.; Uotila ym., 2016). Tulevaisuuden etäopetusta ajatellen Tampereen yliopiston osalta kurssien tehtävämäärät tulisi tarkistaa uudelleen, ja Itä-Suomen yliopistoon täytyy lisätä ohjausta ja joustavuutta. Erilaisten vuorovaikutuskanavien, ja ylipäätään vuorovaikutuksen mahdollisuus opettajan kanssa on vaikuttanut opiskelijoiden tyytyväisyyteen etäopetusta kohtaan (Uotila ym., 2016).

Etäopetusjakson jatkuessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota opiskelijoiden taukoihin ja jaksamiseen, sekä motivoimiseen ja aktivoimiseen. Opettajilla on tässä asiassa vastuu läsnäoloa vaativien tuntien aikana, joten opiskelijat ovat heidän ammattitaitonsa varassa. Opiskelijoiden on tutkittu kaipaavan opettajan läsnäoloa (Baker, 2010), sekä ohjaamaan heidän opintojensa rakentumista sekä keskustelua (Uotila ym., 2016). Olisikin tärkeää kehittää opettajien ja myös opiskelijoidenkin taitoja etäopetuksen suhteen, sisältäen teknologian oikeaoppisen käytön sekä opiskellessa että opettaessa. Tuki etäopetuksen työtapoihin on silti näyttänyt jäävän vähemmälle, vaikka oppimistaitojen kehittäminen olisi tärkeää (Pietiläinen, 2020). Nyt olisi viimeistään aika keskittää huomio opiskelijoiden tukemiseen tässä hankalassa tilanteessa.

Etäopetuksessa tulisi säästää joustavuus myös etäopetusjakson jälkeen. Teknologiaa hyödyntämällä ja oppimisympäristön aktiivisella suunnittelulla voidaan lisätä joustavuutta opiskelijalle, vaikka osallistuminen nähdäänkin tärkeänä (Nieuwoudt, 2020). Etäopetuksesta tulisi säästää lähiopetukseen esimerkiksi luentotallenteiden käytön tai vaihtoehtoiset opiskelumenetelmät, joita opiskelijat voisivat hyödyntää halutessaan.

Etäopetus on kaikesta huolimatta monipuolinen, opetusta rikastava opetusmenetelmä, jolla parhaimmillaan voidaan laajentaa opetustarjontaa ja taata opetusta myös monipuolisemmin erilaisille ryhmille ja yksittäisille oppijoille (Nummenmaa, 2012), joten miksi emme kehittäisi etäopetusta enemmän kokemusten perusteella ja hyödyntäisi sen tuomia mahdollisuuksia myös tulevaisuudessa?

5.4 Jatkotutkimusaiheet

Etäopetusta ja sen hyötyjä ja haittoja on tutkittu jo vuosia, mutta aiemmat tutkimustulokset etäopetuksen vaikutuksista opiskelijoihin eivät ole enää täysin päteviä. Syynä saattaa olla nykypäivän etäopetuksen laaja jatkuminen ja sen vuoksi korkeakouluopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta olisi syytä tutkia laajemmin. Etäopetusjakson vaikutusta varsinkin vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden kokemuksiin tulisi tutkia enemmän, sillä opintojen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen ja opiskelijatilaisuuksien vähyyden voi olettaa osittain vaikuttavan myös etäopetuskokemuksiin. Opiskelijoiden yksinäisyyden tunteen yhteyttä opiskelijan luonteeseen olisi myös aiheellista tarkastella, sillä näin saisi vielä laajemman käsityksen etäopetuksen vaikutuksista yksittäisiin opiskelijoihin. Henkisten voimavarojen kuluminen pitkän etäopetusjakson aikana on luultavasti vaikuttanut opiskelijoiden kokemuksiin etäopetuksen mielekkyydestä. Myös opintojen ja perheen yhteensovittaminen etäopetuksen aikana ja sen jälkeen voisi olla hyvä aihe tulevalle tutkimukselle, jos haluaa tutkia etäopetuksen merkitystä perheellisille opiskelijoille. Opiskelijoiden taustalla voi olettaa olevan vaikutusta moniin tämänkin tutkimuksen tuloksiin, ja sen vuoksi yleisestikin taustatekijöiden merkitystä kokemuksiin tulisi tarkastella enemmän.

Tämän tutkimuksen aineisto on suppea ajatellen koko Suomen luokanopettajaopiskelijoita, mutta tulokset antavat kuitenkin osviittaa, miten ja millaisena opiskelijat ovat kokeneet etäopetuksen viimeisen vuoden aikana. Samalla tutkimustehtävällä, mutta laajemmalla aineistolla saisimme tietää kokemusten todellisuuden koko Suomen luokanopettajaopiskelijoilta. Myös saman yliopiston sisäiset opetuksen laatuerot ja esimerkiksi kaikkien korkeakouluopiskelijoiden kokemukset olisi hyvä selvittää tulevaisuuden opetuksen laajempaa kehitystä ajatellen.

5.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä voi tarkastella monella eri tavalla menetelmäsuuntauksesta riippuen. Kvantitatiivisessa, eli määrällisessä tutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetilla ja validiteetilla, mutta nämä eivät sovi sellaisenaan uskottavuuden arvioinnin perusteiksi laadullisessa tutkimuksessa (Aaltio & Puusa, 2020). Määrällisessä tutkimuksessa luotettavuus arvioidaan usein tutkimuksen kykyyn tuottaa tuloksia, jotka ovat yleistettävissä (Aaltio & Puusa, 2020). Kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi on moniselitteisempää: luotettavuutta arvioidaan tutkimuksen kehitysien, sekä laadullisten menetelmien käytön mukaan (Aaltio & Puusa, 2020). Laadulliseen tutkimukseen ehdotetaan usein reliabiliteetin ja validiteetin hylkäämistä arvioidessa tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 119). On esitetty, että laadullisessa tutkimuksessa kyse olisi enemmän aineistonkeruuseen liittyvästä vaihtelusta ja sen tiedostamisesta, sekä hallitsemisesta (Kiviniemi, 2018). Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteereitä on esitelty muutamissa suomenkielisissä lähteissä, ja näitä kriteereitä ovat vastaavuus ja uskottavuus (*credibility*), luotettavuus, tutkimustilanteen arviointi, riippuvuus ja varmuus (*dependability*), siirrettävyys (*transferability*), sekä vakiintuneisuus (*confirmability*). He mainitsevat myös yhtenä laadullisen tutkimuksen validiteettikriteerinä triangulaation, eli erilaisten metodien ja teorian yhdistämisen tutkimuksessa. Triangulaatio jaetaan usein neljään eri tyyppiin: tiedon kohteeseen, tutkijaan ja teoriaan liittyvät triangulaatiot, sekä metodiseen triangulaatioon (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu tutkimuksen luotettavuutta läpi tutkimuksen eri vaiheiden, ja tutkija on noudattanut hyvää tieteellistä käytäntöä: on toiminut eettisesti vastuullisesti, noudattanut määriteltyjä toimintatapoja ja on parhaan osaamisensa mukaan, koulutustausta huomioiden, viitannut aiempiin tutkimustuloksiin oikeaoppisesti (mm. Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 110). Tutkimuksessa on huomioitu aiheeseen liittyvä monipuolinen ja laaja lähdemateriaali, joka lisää tutkimuksen luotettavuutta, sekä aiheelle sopivat tutkimus- ja analyysimenetelmät (Aaltio & Puusa, 2020). On kuitenkin huomioitava, että tutkimuksen raportointi on tutkimustyön tärkein osuus varsinkin

laadullisessa tutkimuksessa (Kiviniemi, 2018, s. 70), joten tutkimusta tulee siinä mielessä tarkastella kriittisesti ottaen huomioon tutkielman lajin kandidaatintutkielmana, jolloin tutkijan näkemykset ja tulkinnat ovat vasta kehityksessä (Kiviniemi, 2018). Tutkija on kuitenkin tiedostanut omat ennakkokäsityksensä tutkittavasta ilmiöstä, ja pyrkinyt suhtautumaan niihin tietoisesti varsinkin tutkimuksen analyysivaiheessa (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Aineiston riittävyttä voi tarkastella saturaation eli kylläntymisen avulla, joka tarkoittaa aineiston toistuvuutta, eli tutkittavilta ei saada enää uutta tietoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 75). Tutkimuksen otanta oli varsin pieni ja kyselyyn vastanneita oli vain 17, mutta siitä huolimatta analyysivaiheessa pystyi jo huomaamaan vastausten toistuvuuden. Tästä voi päätellä, että aineisto on ollut riittävä, ja yleistyksiä voidaan osittain tehdä jo näinkin pienestä aineistosta (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 75), vaikka kaikki tutkijat eivät kannatakaan saturaation käyttöä aineiston riittävyden mittarina (Aaltio & Puusa, 2020, s. 174).

Valmis kandidaatintutkielma julkaistaan Tampereen Yliopiston julkaisuarkistossa, ja yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa. Kysely tehtiin anonyymisti, eikä vastaajaa pysty tunnistamaan aineistosta. Vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti ja lomakkeelle annetut vastaukset hävitetään kandidaatintutkielman hyväksymisen jälkeen. Tämän tutkimuksen vastaajakuntaan eivät vaikuttaneet tutkijan sosiaaliset piirit vaan vastaajat ovat sattumanvaraisesti valittuja luokanopettajaopiskelijoita, vaikka kontakti vastaajiin otettiin tutkijan omien reittien kautta. Tutkimukseen vastaaminen nimettömänä tukee tutkimuksen eettisyyttä, ja tutkijan henkilökohtaiset suhteet eivät voi paljastaa vastaajaa. Kuitenkin on mahdollista, että vastaajan hyvin tunteva henkilö saattaa tunnistaa vastaajan kommentteja tutkimuksesta ilmaisukeinojen tai ajatuksien perusteella, anonymiteetistä huolimatta.

Tämän tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä laadullisen tutkimuksen ja sen suppean aineiston vuoksi riittävydestä huolimatta, sillä näiden erinäisten kokemusten ei voida kuvitella edustavan minkäänlaista yleistä mielipidettä (Alasuutari, 2012) eli tässä tapauksessa luokanopettajaopiskelijoiden yleistä mielipidettä. Myös yleisesti laadullisen tutkimuksen tulokset ovat tulkinnanvaraisia, ja uskottavuutta voivat pohtia vain tutkijan tulkintoja ymmärtävät (Huhtinen & Tuominen, 2020). Tutkimustulosten yleistettävyyttä heikentää myös Tampereen ja Itä-Suomen yliopiston

opiskelijoiden kokemusten verrattavuuden mahdollisuus toisiinsa vastaajien epätasaisen määrän vuoksi. Tässä tutkimuksessa on tehty hieman vertailua näiden kahden yliopiston välillä, mutta vertailua on tehty vain usean ja täysin toisen yliopiston opiskelijoiden kokemuksista poikkeavien vastausten välillä. Kuitenkin tämän tutkimuksen tulokset antavat aihetta pohtia tulosten yleistettävyyttä luokanopettajaopiskelijoiden keskuudessa ainakin osittain esimerkiksi saturaation perusteella, joka antoi ymmärtää aineiston olevan riittävä pienestä otannasta huolimatta. Tutkimukselle luo luotettavuutta myös vastaajien valikointi kahdesta eri yliopistosta, vaikka otanta ei ollutkaan tasainen näiden yliopistojen välillä. Myös tulosten vastaavuus aiempiin tutkimuksiin on pitänyt osin paikkansa ottaen kuitenkin huomioon nykyisen laajan etäopetusjakson, ja tämä on luonut vastaavuutta ja sitä kautta uskottavuutta ja luotettavuutta tutkimukselle.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 169–180). Gaudeamus.
- Alasuutari, P. (2012). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Osuuskunta Vastapaino.
- Baker, C. (2010). The Impact of Instructor Immediacy and Presence for Online Student Affective Learning, Cognition, and Motivation. *Journal of Educators Online*, 7(1). 10.9743/JEO.2010.1.2.
- Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University*. 4. painos. Open University Press.
- Calleja, M. (2020). *Korona: Virus joka mullisti maailman*. Helsinki: Oppian.
- Digital Learning -tutkimusprojekti 2001–2002. (2002). Hämeen ammattikorkeakoulu & Tampereen yliopisto.
- Eskanen, J., Salokangas, K. (2020). *Itä-Suomen yliopisto jatkaa etäopetusta koko syyslukukauden ajan*. Yle Uutiset 28.5.2020. Noudettu 6.2.2021 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-11372794>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Green, F. (2020). Schoolwork in lockdown: new evidence on the epidemic of educational poverty. *LLAKES Research Paper*, 67.
- Halimaa, S-L. & Kopeli, M. (2016). Etäopiskelun eväät: ohjausta ja itsekuria – Savonia-ammattikorkeakoulun työelämäläheinen etäkoulutus opettajien ja opiskelijoiden kokemana. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 18(3), 24–32.
- Huhtinen, A-M. & Tuominen, J. (2020). Fenomenologia. Ihmisten kokemukset tutkimuksen kohteena. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 286–298). Gaudeamus.

- Jowallah, R. (2014). An investigation into the management of online teaching and learning spaces: A case study involving graduate research students. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 15(4), 186–198. 10.19173/irrodl.v15i4.1585.
- Jääskelä, P. (2009). Oppimisen laatu ja opiskelun joustavuus: ohjauksellisen pedagogiikan ydin. *Aikuiskasvatus*, 29(3), 223–228.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Laine, T. (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Mäkitalo, E. & Wallinheimo, K. (2012). Virtuaaliset ympäristöt – Innostava oppiminen, tehokas koulutus. Helsinki: Talentum.
- Nevgi, A., & Tirri, K. (2003). *Hyvää verkko-opetusta etsimässä*. Painosalama Oy. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7411-07-0>
- Nieuwoudt, J. (2020). Investigating synchronous and asynchronous class attendance as predictors of academic success in online education. *Australasian Journal of Educational Technology*, 36(3), 15–25. <https://doi.org/10.14742/ajet.5137>
- Niinimäki, J. & Tenno, T. (2009). Sosiaalinen media ammatillisessa opetuksessa – ammatillisten opettajakorkeakoulujen opettajaopiskelijoiden opetuskäytänteitä. *Aikuiskasvatus*, 29(3), 229–235. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-1507140>
- Nummenmaa, M. (2012). Etäopetus tarjoaa monia mahdollisuuksia oppimiseen ja opetukseen. Teoksessa Kankaanranta, M., Mikkonen, I. & Vähähyyppä, K (toim.), *Tutkittua tietoa oppimisympäristöistä – Tieto- ja viestintäteknikan käyttö opetuksessa* (s. 20–33). Opetushallitus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sosiaali- ja terveysministeriö, Valtioneuvoston viestintäosasto. (2020). Tiedote 140/2020. OKM 16.3.2020. Noudettu

6.2.2021 osoitteesta <https://minedu.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>

- Pietiläinen, V. (2020). Poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vaikutukset yhdenvertaisuuteen: haasteina etäopiskelun vaatimat taidot sekä oppimisen tuki ja ohjaus. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Noudettu 7.4.2021 osoitteesta <https://karvi.fi/2020/06/18/poikkeuksellisten-opetusjarjestelyjen-vaikutukset-yhdenvertaisuuteen-haasteina-etaopiskelun-vaatimat-taidot-seka-oppimisen-tuki-ja-ohjaus/>
- Pitkänen, S., Korhonen, V., & Vainionpää, J. (2016) Kohti digitalisoituvaa yliopistoa – tarkastelussa yliopisto-opettajien pedagogisen digitaalisen osaamisen kehittäminen opetusyhteisössä. *Kasvatus*, 47(5), 464–470.
- Preisman, K. A. (2014). Teaching Presence in Online Education: From the Instructor’s Point of View. *Online Learning*, 18(3).
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 141–152). Gaudeamus.
- Tampereen yliopisto. (2020a). *Koronan pelisäännöt opiskelijoille – Opiskelijoita koskettavat käytännön ohjeet koronaviruksen torjuntaan liittyen*. Tampereen yliopisto 13.8.2020. Noudettu 6.2.2021 osoitteesta https://content-webapi.tuni.fi/proxy/public/2020-08/koronan-pelisaannot-opiskelijoille-koronaohjeistus_0.pdf
- Tampereen yliopisto. (2020b). Ajankohtaista koronavirustilanteesta. Opiskelijan opas. Noudettu 6.2.2021 osoitteesta <https://www.tuni.fi/opiskelijanopas/tampereen-yliopiston-opiskelijan-opas/tervetuloa-uudet-yliopisto-opiskelijat>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus [THL]. (2020). Koronavirusepidemian mallinnusta: Epidemian skenaarioiden mallinnus 14.12.2020 esitysmateriaali. Noudettu 6.2.2021 osoitteesta <https://www2.slideshare.net/THLfi/epidemian-skenaarioiden-mallinnus>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustanneosakeyhtiö Tammi.
- Turun yliopisto. (2020). Uudet opiskelijat elokuussa Turun yliopiston kampuksille, muiden syyslukukausi alkaa pitkälti etäopinnoilla. Mediatiedote 1.6.2020. Noudettu 6.2.2021 osoitteesta

<https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/mediatiedote/uudet-opiskelijat-elokuussa-turun-yliopiston-kampuksille-muiden>

- Työterveyslaitos. (2018). Toimistotyöntekijöiden työhyvinvointi – tauottamalla vähemmän istumista ja lisää yhteisöllisyyttä?
- Uotinen, S., Tyrväinen, H. & Valkonen, L. (2016). Opiskelijan ja opettajan vuorovaikutus korkeakoulujen verkko-opetuksessa. *Kasvatus*, 47(5), 434–446.
- Venäläinen, E. (2020). Korkeakouluopiskelu korona-aikana – Keskeisiä tuloksia Akava Worksin kyselytutkimuksesta, toteuttaja Aula Research. Akava.
- Viitala, T. & Isonikkilä, K. (1997). Yliopisto-opetusta maakuntaan – Monimuoto-opetuskokeilu Oulun avoimessa yliopistossa. *Aikuiskasvatus*, 17(2), 106–114.

LIITTEET

Liite 1: Kyselylomake

Luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopetuksesta

Tiedote tutkimukseen osallistujille

Hei. Olen luokanopettajaopiskelija Tampereen yliopistosta, ja teen tutkimusta kandidaatin tutkielmaani. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia luokanopettajaopiskelijoiden kokemuksia etäopiskelusta ja etäopettamisesta, ja näiden kokemusten perusteella havaittuja mahdollisuuksia ja haasteita, sekä etäopetuksen kehitysideoita. Kysely tehdään anonyymisti, eikä vastaajaa pysty tunnistamaan aineistosta. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastaukset hävitetään kandidaatintutkielman hyväksynnän jälkeen (arvioitu aika syksy 2021). Kyselyyn vastaamalla annat luvan vastaustesi käyttöön tässä tutkimuksessa. Valmis kandidaatin työ julkaistaan Tampereen yliopiston julkaisuarkistossa (Trepo).

Huomioithan nämä asiat ennen kyselyyn vastaamista:

- Kyselyssä käytetään termiä etäopetus, joka sisältää sekä etäopiskelun että etäopettamisen (sekä opiskelijana että opetusharjoittelijana).
- Pyri miettimään vastauksesi viimeisen vuoden omien kokemustesi perusteella.

Kyselyyn vastaaminen kestää noin 5–10 minuuttia. Kiitos osallistumisesta!

1.Minä vuonna olet aloittanut luokanopettajaopinnot?

- 2016
- 2017
- 2018
- 2019
- 2020
- En halua sanoa

2.Missä yliopistossa opiskelet?

3.Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- En halua sanoa

Muu

4.Ikä

- 18-20 v
- 21-25 v
- 26-30 v
- yli 30 v
- En halua sanoa

5.Millaisia kokemuksia sinulla on etäopiskelusta? (opiskelijana)

6.Millaisia kokemuksia olet saanut itse etäopettamisesta?
(opetusharjoittelijana)

7.Mitä hyviä puolia koet etäopetuksessa olevan? (opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)

8.Millaisia haasteita koet etäopetuksessa olevan? (opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)

9.Miten etäopetus mielestäsi erosi keväällä 2020 ja syksyllä 2020?
(opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)

10.Miten kehittäisit etäopetusta omien kokemustesi perusteella?
(opiskelijana sekä opetusharjoittelijana)

Tämä ei ole Microsoftin luomaa tai suosittelemaa sisältöä. Lähettämäsi tiedot lähetetään lomakkeen omistajalle.

 Microsoft Forms